

Yisu hik Auk Loᅇ Kapô thô hadêᅇ Jon Abô môᅇ

Aposel Jon hato kapyâ êntêk hadêᅇ avômalô êvhaviᅇ takatu ba Lom iniᅇ gavman lôk avômalô vi êv malaiᅇ hadêᅇ i. Hato hathak wêᅇ takatu ba Wapômbêᅇ hik thô hadêᅇ yani ek injik malêla takatu ba tem imbitak kethêᅇ thô. Kapyâ êntêk ma auk loᅇ kapô bêᅇ anôᅇ hêk kapô.

Hato ek embatho avômalô êvhaviᅇ loᅇ ek nimiᅇ lôklokwaᅇ endeba êyô waklavôᅇ Yisu endelêm. Yisu halehalêm, êᅇ ma Sadaᅇ lôk anêᅇ avômalô takatu ba esopa yani tem nêpôm malaiᅇ bêᅇ. Ma avômalô êvhaviᅇ tem nêmo mavi imbiᅇ Yisu êtôm wak nômbêᅇ intu sapêᅇ.

Hato kapyâ êntêk hadêᅇ 95 AD la.

Abô môᅇ

¹*Auk loᅇ kapô êntêk ma Wapômbêᅇ hêv hadêᅇ Yisu Kilisi ek injik thô êndêᅇ anêᅇ avômalô ku esak nôᅇ takatu ba tem imbitak kethêᅇ. Yisu hêv anêᅇ aᅇla ba hi hanaᅇ ba hik thô hadêᅇ anêᅇ anyô ku Jon. ²Ma Jon hayê Wapômbêᅇ anêᅇ abô lôk abô avanôᅇ takatu ba Yisu hanaᅇ ma hanaᅇ lôkthô bêᅇ. ³*Ma ôpatu ba hasam abô plopet êntêk ma êmo lôk lamavi. Ma ôpatu ba halaᅇô ba hasopa

* **1:1:** ALK 22:6 * **1:3:** ALK 22:7,10

ma êmô lôk lamavi ek malê nena waklavôḡ lêk habobo.

Jon hato abô hadêḡ avômalô êvhaviḡ ôdôḡ bahenḡvi ba lahavuju

⁴*Ya Jon yahato kapya êntêk hi hadêḡ avômalô êvhaviḡ anêḡ malak bahenḡvi ba lahavuju takatu ba êmô plovins Esia. Anyô Bêḡ atu ba lêk hamô ma bôk hamô ba tem êlêm, yani anêḡ wapôm lôk labali êmô imbiḡ mômô. Ma lovak mathenḡ bahenḡvi ba lahavuju atu ba êmô Anyô Bêḡ atu anêḡ lonj hayabiḡ avômalô anêḡ wapôm lôk yôhôm êmô imbiḡ mômô.

⁵*Ma Yisu Kilisi atu ba hamiḡ lôklokwanj hathak Wapômbêḡ anêḡ abô anêḡ wapôm lôk labali êmô imbiḡ mômô aêḡ iyom. Yani anyô haviyô môḡ hêk ḡama lôk hayabiḡ kiḡ pik sapêḡ.

Yani lahaviḡ alalô ba anêḡ thalalenḡ hapole alalô vê hêk alalôaniḡ kambom. ⁶*Ma yani hatak alalô ek nambitak ḡê nambôm da êmô Kamik Wapômbêḡ anêḡ lonj lôkliḡyak kapô. Nanêm athêḡ lôkmanḡḡḡ lôk lôklokwanj êndêḡ yani êtôm wak nômbêḡ intu sapêḡ. Avanôḡ.

⁷*Ôḡḡô! Yani hamô buliv kapô ba halêm ba tem avômalô sapêḡ nêḡê yani. Avômalô takatu ba bôk ibi yani lôk avômalô pik sapêḡ tem nêḡê yani ba nedaḡ asêḡ malêḡ. Avanôḡ, tem imbitak aêḡ.

⁸*Anyô Bêḡ Wapômbêḡ hanaḡ nena, “Ya anyô môḡ anôḡ lôk havenḡ yam haviḡ. Bôk yahamô ma

* **1:4:** Kis 3:14-15; ALK 3:1; 4:5 * **1:5:** Sng 89:27; Kol 1:18

* **1:6:** 1Pi 2:9; ALK 5:10; 20:6 * **1:7:** Dan 7:13; Sek 12:10; Mat

24:30; Jon 19:34-37; 1Te 4:17 * **1:8:** ALK 21:6; 22:13

lêk yahamô ma tem yasôk. Lôklinyak sapêŋ ma ya iyom yenaŋ.”

Jon hayê Yisu

⁹ Ya Jon môlônim aiyaŋ. Wapômbêŋ hayabiŋ alalô sapêŋ hamô anêŋ loŋ lôklinyak kapô ba alalô athak awa malaiŋ lomaloma ba amiŋ lôklokwaŋ hathak Yisu. Yahamô ŋgavithôm anêŋ Patmos hathak yahananŋ Wapômbêŋ anêŋ abô lôk yahananŋ abô hathak Yisu. ¹⁰ Hadêŋ Anyô Bêŋ anêŋ waklavôŋ ma Lovak Mathenŋ anêŋ lôklokwaŋ hawa ya. Ma yahalaŋô kaêk bêŋ hatôm lavuak halaŋ haveŋ ya yam ¹¹ ba hanaŋ, “Oto nôm takatu ba hâyê êndôk kapyâ ba nêŋ êndêŋ avômalô êvhaviŋ ôdôŋ baheŋvi ba lahavuju takatu. Oto ni Epesus lo Smelna ma Pelgamum lo Taiataila ma Saldis lo Piladelpia ma Laodisia.”

¹² Ma yahik ya liliŋ ek yanğê kaêk atu ba elam hadêŋ ya, êŋ ma yahayê atum lam gol baheŋvi ba lahavuju hamiŋ. ¹³*Ma yahayê anyô hamô atum lam takêŋ malêvôŋ ba hatôm anyô te nakaduŋ. Yani hik kwêv daim ba hayô va luvi ma havaŋgiŋ sôp gol te hawê haveŋ bôm kabum. ¹⁴*Ma anêŋ wakadôk ŋauŋ ma thapuk anôŋ hatôm boksipsip vuluk lôk hatôm buliv thapuk anôŋ. Ma anêŋ madaluk ma hatôm atum dahalaŋ. ¹⁵Ma anêŋ vakapô ma hatôm aeŋ mayav mabuŋ mavi atu ba êbôk hamô atum ba habi kêdêkêdê. Ma anêŋ abô anêŋ pôk ma diŋdiŋ hatôm ŋaŋ bêŋ halaŋ. ¹⁶*Yani havalonŋ vuliŋ baheŋvi ba lahavuju hamô yani baŋ

* **1:13:** Dan 7:13; 10:5 * **1:14:** Ese 43:2; Dan 7:9; 10:6; ALK 2:18; 19:12 * **1:16:** Hib 4:12; ALK 2:12; 19:15

vianôj. Ma biñ vovak daim te ba ma hêk luvi hale yani abôlêk. Ma yani thohavloma ma hatôm wak habi mathalalen kambom.

¹⁷ *Yahayê yani ma yahêv yak halôk hêk yani va hatôm anyô ñama. Ma yani hatak bañ vianôj hayô hêk ya ma hanan, “Miñ ôkô ami. Ya anyô môj ba haven yam haviñ. ¹⁸ Ya ma ôpatu ba hamô lôkmala. Bôk yahama ma donjom lêk yahamô lôkmala hatôm wak nômbêj intu sapêj. Ma yahavalon ñama lôk anêj loj iniñ vovalen. ¹⁹ Oto nôm takatu ba hâyê. Nôm takatu vi lêk hamô ma vi tem imbitak emben yam. ²⁰ Êntêk ma abô loj kapô hathak vulin bahenji ba lahavuju takatu ba hâyê hamô yabahen vianôj lôk atum lam gol bahenji ba lahavuju. Anêj ôdôj ma aêntêk: vulin bahenji ba lahavuju takêj ma anela bahenji ba lahavuju takatu ba eyabiñ avômalô êvhaviñ ôdôj bahenji ba lahavuju takatu. Ma atum lam gol bahenji ba lahavuju takatu ma avômalô êvhaviñ ôdôj bahenji ba lahavuju.”

2

Abô hi Epesus

¹ *Ma ôpêj hanan hadêj ya nena, “Oto abô ni êndêj anela atu ba hayabiñ avômalô êvhaviñ anêj Epesus aêntêk:

Abô êntêk halêm anêj ôpatu ba havalon vulin bahenji ba lahavuju hamô bañ vianôj ma haven atum lam gol bahenji ba lahavuju malêvôj. Ba hanan nena: ² *Yahayala môlônim

* **1:17:** Ais 44:6; 48:12; ALK2:8; 22:13 * **2:1:** ALK1:16 * **2:2:** 1Jon 4:1

bôk lo loj lôk unim ku takatu ba udum ba umiñ lôklokwanj. Ma ôpôlik hathak nê kambom. Ma bôk olañô nê takatu ba esau nena thêlô ma aposel ba oyala nena thêlô ma nê abôyanj. ³ Ma ovaloñ yenañ athêñ loj ba malaiñ lomaloma hapôm môlô ma doñtom umiñ lôklokwanj lôk lemimvidoñ ma miñ vau ami.

⁴ Ma doñtom môlônim kambom te hamô ba yahadô. Môlô miñ lemimhaviñ ya hatôm mông sêbôk ami. ⁵ *Aêñ ba lemimimbi kobom mavi sêbôk ma tem ôngô nena môlô lêk ôêv yak bêñ anôñ. Aêñ ba node kapôlômim liliñ ek nosopa lojôndê mavi sêbôk atu. Ma mi ma tem yasôk ek yanêm môlônim atum lam vê. ⁶ Ma doñtom môlô othak udum nôm mavi te nena môlô ôpôlik hathak avômalô takatu ba esopa Nikolas anêñ kobom hatôm atu ba yahapôlik aêñ iyom.

⁷ *Opalê atu ba lôk lêndôñ ma endañô abô takatu ba Lovak Matherñ hanañ hadêñ avômalô ôdôñ takatu ba êvhaviñ. Nê takatu ba leniñvidoñ ba miñ êv yak ami ma tem yatak thêlô ek nejan alokwanj va atu ba hêv lôkmala hamô Wapômbêñ anêñ loj mavi anôñ kapô.”

Abô hi Smelna

⁸ Ma ôpêñ hanañ hathak lojbo nena, “Oto abô ni êndêñ anjela atu ba hayabiñ avômalô êvhaviñ anêñ Smelna aêntêk:

Abô êntêk halêm anêñ ôpatu ba hamôñ ba havenj yam ma bôk hama ba haviyô hathak lojbo. Ma yani hanañ aêntêk: ⁹ *Yahayala

* 2:5: ALK 3:3
11:14-15; ALK 3:9

* 2:7: Stt 2:9; ALK 22:2,19

* 2:9: 2Ko

malaiŋ lomalama hapôm môle ba ômô thavuthiŋ, ma doŋtom môle ma ñê lôk nômkama bêŋ hêk Wapômbêŋ ma. Ma yahayala abô kambom takatu ba avômalô vi enaŋ hathak môle. Thêlô esau nena thêlô ma Wapômbêŋ anêŋ avômalô Israeŋ ma doŋtom mi. Thêlô ma Sadaŋ anêŋ avômalô. ¹⁰ *Miŋ môle nôkô esak malaiŋ takatu ba tem êpôm môle ketheŋ ami. Odaŋô! Sadaŋ tem indum ek avômalô netak môle doho êndôk koladôŋ ek nesaê môle. Ma môle noja malaiŋ êtôm wak laumiŋ. Numiŋ lôklokwaŋ endeba noma ma tem yanêm lôkmala atu ba nêmo êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ anêŋ kuluj gol êndêŋ môle.

¹¹ *Opalê atu ba lôk lêndôŋ ma endanô abô takatu ba Lovak Mathêŋ hanaŋ hadêŋ avômalô ôdôŋ takatu ba êvhaviŋ. Ñê takatu ba leniŋvidon ba miŋ êv yak ami ma tem miŋ neja malaiŋ esak ŋama atu ba haveŋ yam ami.”

Abô hi Pelgamum

¹² Ma ôpêŋ hanaŋ hathak loŋbô nena, “Oto abô ni êndêŋ aŋela atu ba hayabiŋ avômalô êvhaviŋ anêŋ Pelgamum aêntêk:

Abô êntêk halêm anêŋ ôpatu ba havalon biŋ vovak ba ma hêk luvi. Hanaŋ aêntêk: ¹³ Yahayala loŋ atu ba môle ômô. Loŋ êŋ ma Sadaŋ da hamô ba hayabiŋ, ma doŋtom môle ômô loŋ êŋ ba ovalon yenaŋ athêŋ loŋ lôklokwaŋ. Ma hadêŋ waklavôŋ atu ba ik Antipas vônô hêk môle nim malak ma môle miŋ otak unim ôêvhaviŋ ya ami.

* **2:10:** 2Ti 4:8; Jem 1:12 * **2:11:** ALK 20:14; 21:8

Yani hêvhaviŋ ya bêŋ anôŋ ba hanaŋ yenaŋ abô bêŋ hêk Sadaŋ anêŋ loŋ.

14* Ma doŋtom môlônim kambom doho hêk ba yahadô. Môlô doho osopa plopet bô Balam anêŋ abô. Sêbôk ma yani hêv auk hadêŋ Moap iniŋ kiŋ Balak ek êndôk avômalô Israeŋ leŋiŋ ek nindum kambom ba nejaŋ nôŋ takatu ba bôk hêv hadêŋ ŋgôk lôk nindum sek waliliŋ. 15 Aêŋ iyom ma môlô doho osopa Nikolas anêŋ abô. 16 Aêŋ ba node kapôlômim liliŋ. Mi ma tem yasôk kethen oyaŋ ba yaŋgik vovak esak yenaŋ biŋ vovak atu ba hale yaveŋbôlêk êndêŋ môlô takatu ba miŋ ole am liliŋ ami.

17* Opalê atu ba lôk lêndôŋ ma endanô abô takatu ba Lovak Mathen hanaŋ hadêŋ avômalô ôdôŋ takatu ba êvhaviŋ. Nê takatu ba leŋiŋvidon ba miŋ êv yak ami ma tem yanêŋ nôŋ ‘mana’ êndêŋ thêlô hatôm bôk yahêv hadêŋ Israeŋ êmô loŋ thiliv. Mana êŋ ma lêk hamô loŋ kapô. Ma tem yanêŋ thêlô valu thapuk te lôk athêŋ lukmuk atu ba eto hathak. Anyôla miŋ hayala athêŋ lukmuk êŋ ami ma ôpatu ba hawa iyom intu hayala.”

Abô hi Taiataila

18* Ma ôpêŋ hanaŋ hathak loŋbô nena, “Oto abô ni êndêŋ aŋela atu ba hayabiŋ avômalô êvhaviŋ anêŋ Taiataila aêntêk:

Abô êntêk halêŋ anêŋ Wapômbêŋ anêŋ Nakaduŋ atu ba madaluk hatôm atum dahalaŋ

* **2:14:** Nam 22:1–25:2; 31:16; 2Pi 2:15 * **2:17:** Kis
16:4,14–15,33–34; Ais 62:2; Jon 6:48–50 * **2:18:** ALK 1:14–15

ma vakapô hatôm aen mayav atu ba habi kêdêkêdê. Hanaŋ aêntêk: ¹⁹ Yahayala môle nim kobom. Yahayala môle nim lemimhaviŋ lôk ôêvhaviŋ ma ôêv avômalô sa ba umiŋ lôklokwaŋ iyom. Hadêŋ môŋ ma môle udum ku dokte, ma doŋtom lêk môle udum ku bêŋ.

²⁰ *Ma doŋtom môle nim kambom te hêk ba yahadô. Avi te hatôm Jesebel hamô haviŋ môle. Yani hasau nena yani ma avi plopet te, ma doŋtom yani anêŋ abô halom yenaŋ nê ku ek nindum sek waliliŋ lôk nejaŋ nôm takatu ba êv da hadêŋ ngôk. Yani hadum kambom takêŋ, ma doŋtom môle miŋ ôêv yani vê ami! ²¹ Yahêv waklavôŋ ek yani ende kapô liliŋ ba etak anêŋ sek waliliŋ, ma doŋtom mi. Yani hadô. ²² Odaŋô! Tem yanêm lijiŋ bêŋ êndêŋ yani lôk yanêm malaiŋ bêŋ êndêŋ nê takatu ba idum sek haviŋ yani ba miŋ ele kapôlôŋiŋ liliŋ ami. ²³ *Ma tem yaŋgik yani anêŋ avômena pôpônô. Aêŋ ba avômalô ôdôŋ êvhaviŋ lôkthô tem neyala nena ya ôpatu ba yahayê avômalô kapôlôŋiŋ lôk iniŋ auk. Ba tem yanêm vuli êndêŋ môle tomtom êtôm nôm takatu ba udum. ²⁴ Ma doŋtom lêk yahêv ku doŋtom iyom hadêŋ môle vi anêŋ Taiataila atu ba miŋ osopa yani anêŋ abô ami. Lôk miŋ oyala nôm atu ba elam nena, ‘Sadaŋ anêŋ auk loŋ kapô’ ami. Ku êŋ ma ²⁵ *nobaloŋ unim auk loŋ endeba yatup am.

²⁶ Nê takatu ba leniŋvidon ba miŋ êv yak ami ma idum yenaŋ yalenhaviŋ aleba hayô anêŋ daŋ,

* **2:20:** 1Kin 16:31; 2Kin 9:22 * **2:23:** Sng 7:9; Jer 17:10; ALK 20:12-13 * **2:25:** ALK 3:11

ma tem yanêm athêŋ bêŋ êndêŋ thêlô ek neyabiŋ avômalô pik lôkthô. ²⁷ *Thêlô tem neja kôm aen ek neyabiŋ avômalô pik lôklokwan ba nimbi thêlô ba nipup nenanena êtôm uŋ anôŋ. Wakamik bôk hêv athêŋ bêŋ hadêŋ ya ba tem yandum aêŋ iyom êndêŋ thêlô. ²⁸ *Ma tem yanêm vuliŋ lôkbôk êndêŋ thêlô imbiŋ. ²⁹ Opalê atu ba lôk lêndôŋ ma endanô abô takatu ba Lovak Mathen hanan hadêŋ avômalô ôdôŋ takatu ba êvhaviŋ.”

3

Abô hi Saldis

¹ *Ma ôpêŋ hanan hathak loŋbô nena, “Oto abô ni êndêŋ aŋela atu ba hayabiŋ avômalô êvhaviŋ anêŋ Saldis aêntêk:

Abô êntêk halêm anêŋ ôpatu ba hayabiŋ Wapômbêŋ anêŋ lovak mathen bahenvi ba lahavuju ma havalon vuliŋ bahenvi ba lahavuju. Ma yani hanan aêntêk: Yahayala môlônim kobom. Avômalô eson nena môlô ômô lôkmala. Ma donjom mi, môlô bôk oma yôv.

² Numbiyô! Môlônim ôêvhaviŋ lêk habobo ema ba intu nobatho am loŋ ek malê nena môlônim ku ma volon oyan hêk yenan Wapômbêŋ ma.

³ *Lemimimbi abô takatu ba bôk olaŋô ba ovalon. Ma node kapôlômim liliŋ ba nodovak abô êŋ vibiŋ. Môlô miŋ oviyô ami, ma tem yasôk êtôm anyô vani ba môlô noboloba.

* **2:27:** Sng 2:9 * **2:28:** ALK 22:16 * **3:1:** ALK 1:4,16 * **3:3:** Mat 24:43-44; 1Te 5:2; ALK 2:5; 16:15

⁴*Ma donjom môlô naju iyom anêḡ Saldis intu unim sôp mabuḡ denaḡ. Unim kobom ma mavi ba intu embeḡ yam ma hatôm noba sôp thapuk ba nombenḡ imbiḡ ya. ⁵*Nê takatu ba lenḡvidonḡ ba miḡ êv yak ami tem nipuk sôp thapuk êtôm thêlô. Tem miḡ yanêm thêlônḡ athêḡ vê ênjêk kapya lôkmala ami ma mi. Tem yanaḡ êndêḡ Wapômbêḡ lôk anêḡ aḡela nena, ‘Thêlô êḡ ma yenaḡ.’ ⁶Opalê atu ba lôk lêndônḡ ma endanô abô takatu ba Lovak Matherḡ hanaḡ hadêḡ avômalô ôdônḡ takatu ba êvhaviḡ.”

Abô hi Piladelpia

⁷*Ma ôpêḡ hanaḡ hathak lonḡbô nena, “Oto abô ni êndêḡ aḡela atu ba hayabiḡ avômalô êvhaviḡ anêḡ Piladelpia aêntêk:

Abô êntêk halêm anêḡ ôpatu ba mathenḡ ma hanaḡ abô avanônḡ iyom. Yani hayabiḡ Jelusalem lukmuk anêḡ badêḡ abôlêk anêḡ vovaleḡ hatôm Devit bôk hayabiḡ Jelusalem bô anêḡ. Yani hik vê ma miḡ hatôm anyôla injik siḡ ami. Ma yani hik siḡ ma miḡ hatôm anyôla injik vê ami. Yani hanaḡ aêntêk: ⁸*Yahayala môlônim kobom. Odaḡô. Yahik unyak abôlêk te vê ek môlô ma miḡ hatôm anyôla injik siḡ ami. Yahayala nena anêm lôklokwaḡ ma yaôna, ma donjom môlô osopa yenaḡ abô ba miḡ ôvôliḡ dômim hathak yenaḡ athêḡ ami. ⁹*Sadaḡ anêḡ avômalô takatu ba enaḡ nena thêlô ma Wapômbêḡ anêḡ avômalô Israeḡ, ma donjom mi,

* **3:4:** Jut 23 * **3:5:** Kis 32:32-33; Mat 10:32; Luk 12:8 * **3:7:**

Ais 22:22 * **3:8:** 1Ko 16:9 * **3:9:** Ais 45:14; 49:23; 60:14; ALK 2:9

thêlô enaŋ abôyaŋ iyom. Tem yandom thêlô ba nêlêm ek nede veŋiŋdônŋ lêlô êndêŋ mômô ma neyala nena yalenŋhaviŋ mômô. ¹⁰ *Mômô othak osopa yenaŋ abô balabuŋ lôk umiŋ lôklokwaŋ. Ba intu tem yayabiŋ mômô mavi êndêŋ waklavônŋ malaiŋ atu ba tem esaê avômalo pik bêŋ êntêk lôkthô. ¹¹ Tem yasôk ketheŋ. Nobaloŋ unim nômkama anônŋ loŋ lôklokwaŋ ek anyô yaŋ miŋ enja mômônim vuli ami.

¹² *Nê takatu ba leŋiŋvidonŋ ba miŋ êv yak ami tem yatak thêlô ek nimbitak êtôm yenaŋ Wapômbêŋ anêŋ unyak mathenŋ anêŋ landiŋ. Thêlô tem miŋ netak ami. Ma tem yato yenaŋ Wapômbêŋ anêŋ athêŋ lôk Wapômbêŋ anêŋ malak lônŋ anêŋ athêŋ nena Jelusalem lukmuk êyônŋgêk thêlô. Malak êŋ tem yenaŋ Wapômbêŋ nêŋ anêŋ leŋ ba êndôk ba êlêm. Ma tem yato yenaŋ athêŋ lukmuk êyônŋgêk thêlô imbiŋ. ¹³ Opalê atu ba lôk lêndônŋ ma endanô abô takatu ba Lovak Mathenŋ hanaŋ hadêŋ avômalo ôdônŋ takatu ba êvhaviŋ.”

Abô hi Laodisia

¹⁴ Ma ôpêŋ hanaŋ hathak loŋbô nena, “Oto abô ni êndêŋ aŋela atu ba hayabiŋ avômalo êvhaviŋ anêŋ Laodisia aêntêk:

Abô êntêk ma halêm anêŋ ôpatu ba anêŋ athêŋ nena Avanônŋ Biŋ. Yani ma anyô hamiŋ lôklokwaŋ ek hik Wapômbêŋ anêŋ nôŋ avanônŋ thô. Ma yani pik lo leŋ sapêŋ anêŋ alaŋ. Ba hanaŋ nena: ¹⁵ *Yahayala nôŋ takatu ba mômô

* **3:10:** Luk 21:19; 2Ti 2:12

* **3:12:** Ais 62:2; 65:15; ALK 14:1;

21:2 * **3:15:** Lom 12:11

othak udum ba môlô miŋ vovaŋ mena thilibuŋ la ami. Yalenhaviŋ môlô vovaŋ mena thilibuŋ la ma doŋtom mi. ¹⁶ Môlô vovaŋ dokte ma thilibuŋ dokte iyom ba yahadô. Ba intu tem yambululup môlô vê ende yavenbôlêk. ¹⁷ *Môlô othak onaŋ nena, ‘Ya anyô valuselen bêŋ ma ya anyô lôkmaŋgiŋ ba yada hatôm.’ Ma doŋtom môlô ôthôŋ paliŋ nena môlô kapôlômim daluk kambom! Alikaknena, môlô avômalô thavuthiŋ ma malemim pusip ba ômô kôlôlôŋ. ¹⁸ *Yahanaŋ ek môlô nônmê vuli yenaŋ gol atu ba êbôk hamô atum ba mavi ek numbitak lôkmaŋgiŋ. Ma nônmê vuli sôp thapuk ek nupuk ek miŋ mama esak lemvimpopam ami. Ma nônmê vuli yak thôk ek êndôk malemim daluk ek ôŋgô tak. ¹⁹ *Takatu ba yalenhaviŋ i ma yahayanda thêlô ma yahêv vovaŋ hadêŋ i ek nedaŋô abô. Aêŋ ba môlô nôŋgwêk lélé ek node kapôlômim liliŋ.

²⁰ *Odaŋô. Yahamiŋ unyak abôlêk ba yahapididiŋ. Ma ôpatu ba halanô ya ba hik unyak abôlêk vê, ma tem yayô kapô ba yana ek yaŋgaŋ nôm imbiŋ yani ma enjaŋ nôm imbiŋ ya. ²¹ Nê takatu ba leŋiŋvidonŋ ba miŋ êv yak ami tem yatak i nênmô yenaŋ loŋ yahayabiŋ avômalô imbiŋ ya, hatôm ya bôk lovak yôv ma yahamô haviŋ Wakamik hamô anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô. ²² Opalê atu ba lôk lêndôŋ ma endanô abô takatu ba Lovak Matheŋ hanan hadêŋ avômalô ôdôŋ takatu ba êvhaviŋ.”

* **3:17:** Luk 12:21; 1Ko 4:8 * **3:18:** Ais 55:1 * **3:19:** 1Ko 11:32; Hib 12:6; ALK 2:5 * **3:20:** Jon 14:23

4

Anyô Bêñ lôk anêñ lonj hayabinj avômalô

¹ *Vêm ma yahayê hathak lonjbô ma unyak abôlêk anêñ malak lenj ida bôk hakyav ba haminj. Ma venjbôlêk atu ba bôk yahalañô hatôm lavuak hanañ hadêñ ya, “Osak ba ôlêm ek yanggik nôm takatu ba tem imbitak embenj yam thô êndêñ o.”

² *Kethenj oyanj ma Lovak Mathenj anêñ lôklokwanj hawa ya ba yahayê Anyô Bêñ anêñ lonj hayabinj avômalô hamô malak lenj ba anyô te hayô hamô.

³ *Ma ôpêñ anêñ kupik habi kêdêkêdê hatôm valu te anêñ athêñ nena jaspas lôk valu thalalenj te anêñ athêñ nena konilian. Ma okthenjulinj te hawê haveñ Anyô Bêñ êñ anêñ lonj hayabinj avômalô ba habi deda hatôm valu sanjek atu ba elam nena emelal.

⁴ *Anyô Bêñ anêñ lonj hayabinj avômalô hamô ma avaka hatôm 24 ininj lonj êmô eyabinj avômalô hawê haveñ ba hathañ sinj. Ma ininj sôp ma thapuk ma kinj ininj kulunj epesanj hathak gol hamô lenjinkadôk.

⁵ *Damak hêv ma kakalu hik ba pôk lôklala halêm anêñ Anyô Bêñ anêñ lonj hayabinj avômalô. Ma Anyô Bêñ anêñ lonj vima ma atum lam bahenji ba lahavuju hathañ hamô. Ma atum takêñ ma Wapômbêñ anêñ lovak mathenj bahenji ba lahavuju. ⁶ *Ma Anyô Bêñ anêñ lonj êñ vima ma nômlate hatôm ñgwêk hêk ma mabunj mavi anôñ hatôm liyali.

* **4:1:** ALK 1:1,10 * **4:2:** Ais 6:1 * **4:3:** Ese 1:28 * **4:4:**

ALK 3:18 * **4:5:** Ese 1:13; Sek 4:2; ALK 1:4; 8:5; 11:19; 16:18

* **4:6:** Ese 1:5-10,22; 10:14

Ma yahayê nô m lôkmala ayova êmô malêvôn ba êwê even Anyô Bêŋ anêŋ loŋ. Nôm lôkmala ayova atu ba êmô ma malenđaluk hêk leŋviŋkupik lôkthô, hêk malen ba dômiŋ haviŋ. ⁷*Nôm lôkmala môŋ ma hatôm avuŋ laion, ma yaŋ haveŋ yam hatôm bok-manđkao malô. Ma te lu thohavloma hatôm anyô. Ma te ayova hatôm menak jeŋ hayovak haveŋ. ⁸*Nôm lôkmala ayova takêŋ tomtom iniŋ banik baheŋvi ba lahavute ma malenŋ hêk leŋviŋkupik lôkthô viyaiŋ ba vikapô. Wak lo bôlôvôn sapêŋ ma enaŋ nena,

“Mathen, mathen, mathen.

Wapômbêŋ Lôklokwaŋ Anôn ma anyô mathen.

Yani bôk hamô, ma lêk hamô, ma tem êsôk.”

⁹ Nôm lôkmala takêŋ ethak êv athêŋ lôkmanŋiŋ hadêŋ yani lôk enaŋ nena yani ma Anyô Bêŋ lôk êv leŋŋmavi hadêŋ ôpatu ba hamô Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô ba hamô lôkmala hatôm wak nômbêŋ intu sapêŋ. Thêlô idum aêŋ, ¹⁰*êŋ ma avaka 24 takatu êv yak êlôk êk Anyô Bêŋ atu ba hamô anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô ma, ma êv yeŋ hadêŋ ôpatu ba hamô hatôm wak nômbêŋ intu sapêŋ. Thêlô etak iniŋ kuluŋ gol halôk hamô Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô ma enaŋ,

¹¹ “Anyô Bêŋ iyom intu yêlôaniŋ Wapômbêŋ.

O iyom hatôm onja deda lôkmanŋiŋ lôk athêŋ bêŋ ma lôklokwaŋ ek malê nena o iyom hopesaŋ nômkama lôkthô.

Ma nômkama lôkthô habitak ba hamô ek malê nena oda lemhaviŋ.”

* **4:7:** Ese 1:10; 10:14 * **4:8:** Ais 6:2,3; Ese 1:18; 10:12 * **4:10:** ALK 19:4

5

Boksipsip Nakaduņ hawa kapy

¹ *Ma yahayê ôpatu ba hamô anêņ loj hayabin avômalô. Ma havalonj kapy lôku bêņ te hêk baņ vianôņ. Ba eto abô hêk vi ba vi. Ma ik sinj hathak nôm tôktôk bahenji ba lahavuju. ² Ma yahayê anjela lôklokwanj te halam kaêk bêņ, “Opalê te hatôm nê m nôm tôktôk vê ba ekak kapy êntêk?” ³ Ma donjom anyôla te anêņ leņ mena pik mena pik kapô la miņ hatôm ekak kapy êņ ba ênjê kapô ami. ⁴ Ba intu yahalaņ ba yahalaņ ek malê nena miņ êpôm anyô late ek ekak kapy êņ ba ênjê kapô ami. ⁵ *Ma donjom avaka takatu te hanaņ hadêņ ya, “Asêņ dô. Nôņgô avuņ laion atu ba habitak anêņ ôdôņ Juda. Êņ ma su lukmuk atu ba habiluk anêņ Devit. Bôk hik vovak ba hamô lu ba intu hatôm nê m nôm tôktôk bahenji ba lahavuju takêņ vê ma ekak kapy êņ.”

⁶ *Ma yahayê Boksipsip Nakaduņ te hamiņ ba anêņ pôpô hêk inaņ bôk ik vônô. Yani hamiņ Anyô Bêņ anêņ loj hayabin avômalô ba hamiņ malêvôņ ek nô m lôkmala ayova atu lôk avaka takatu. Anêņ yakik bahenji ba lahavuju* ma madaluk bahenji ba lahavuju. Madaluk takêņ ma Wapômbêņ anêņ lovak mathenji bahenji ba lahavuju atu ba bôk hêv hi pik lôkthô. ⁷ Ma Boksipsip Nakaduņ hi hawa kapy hêk ôpatu ba hamô anêņ loj hayabin avômalô baņ vianôņ. ⁸ *Yani hawa kapy yôv ma

* **5:1:** Ais 29:11; Ese 2:9-10 * **5:5:** Stt 49:9; Ais 11:1,10; ALK 22:16 * **5:6:** Sek 4:10; Jon 1:36; ALK 13:8 * **5:6:** Yakik bahenji ba lahavuju êņ hik thô nena yani ma anyô lôklokwanj kambom.

* **5:8:** Sng 141:2; ALK 8:3-4

nôm lôkmala ayova atu lôk avaka 24 takatu êv yak halôk biŋ hêk Boksipsip Nakaduŋ ma. Tomtom ewa yeŋ gita ma uŋ gol yaôna lôk kamuŋ êbôk ba ôv mavi hamô kapô ba hayô abôlêk siŋ. Atum yova lôk ôv mavi êŋ ma avômalô mathen inin mek. ⁹*Ma thêlô êv yeŋ lukmuk te aêntêk,

“O iyom hatôm onja kapy ba okak ma nê m nôm tôktôk vê ek malê nena bôk ik o vônô ba hathak anêm thalalen ma hôêv avômalô vuli.

Oda hôêv avômalô ôdôn lomaloma lôk abô lomaloma ma leŋviŋkupik lomaloma lôk pik lomaloma sapêŋ vuli ek hôêv hadêŋ Wapômbêŋ.

¹⁰*Hudum thêlô ibitak alalôaniŋ Wapômbêŋ anêŋ avômalô takatu ba nê m nôm anêŋ loŋ lôkliŋyak kapô lôk nindum anêŋ ku nê mbôk da. Ma tem nê tôm kiŋ ba neyabiŋ avômalô pik.”

Thêlô êv yeŋ hadêŋ Boksipsip Nakaduŋ

¹¹*Ma yahayê hathak loŋbô ma yahalanô anela lubuŋlubuŋ ba dumsêlê mi. Thêlô êwê lawê Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô lôk nôm lôkmala ayova atu ma avaka takatu. ¹²Ma elam lôklala bêŋ aêntêk,

“Boksipsip Nakaduŋ atu ba ik vônô ma yani hatôm enja lôklokwaŋ bêŋ lôk nôm kama bêŋ lôk auk bêŋ lôk lôkliŋyak bêŋ lôk athêŋ bêŋ lôk deda lôkmaŋgiŋ lôk leŋiŋmavi bêŋ.”

* **5:9:** Sng 33:3; 40:3; 96:1; 98:1 * **5:10:** Kis 19:6; Ais 61:6; ALK 1:6; 20:6 * **5:11:** Dan 7:10; Hib 12:22

13 Ma yahalanô nô m lôkmala lôkthô anêḡ malak lenḡ lo lenḡlêvônḡ ma pik lo pik kapô ma ḡgwêk lo ḡgwêk kapô sapêḡ êv yeḡ aêntêk,

“Anyô Bêḡ atu ba hamô anêḡ lonḡ hayabinḡ avômalô lôk Boksipsip Nakaduḡ thai neja lenḡḡmavi bêḡ lôk athêḡ bêḡ lôk deda lôkmaḡḡḡḡ lôk lôklokwaḡ bêḡ êtôm wak nômbêḡ intu sapêḡ.”

14 Ma nô m lôkmala ayova atu enaḡ, “Avanônḡ binḡ”. Ma avaka takatu êv yak halôk binḡ ma êv yeḡ.

6

Boksipsip Nakaduḡ hakyav kapy a anêḡ nô m tôktôk vê

1 *Ma yahayê Boksipsip Nakaduḡ hakyav nô m tôktôk te mônḡ vê. Ma yahalanô nô m lôkmala ayova takatu te halam kaêk hatôm kakalu ba hananḡ, “Ôlêm yaḡḡ ek nu pik.” 2 *Êḡ ma yahayê bokhos thapuk te ma anyô te hayô hamô ba havalonḡ lunak lokwaḡ. Ma êv kinḡ iniḡ kulunḡ hadêḡ yaḡ. Ma hawa anêḡ bok ma hi pik hatôm anyô vovak laik te ek injik vovak ba êmô vovak sapêḡ lu.

3 Yôv ma Boksipsip Nakaduḡ hakyav nô m tôktôk te ju ma nô m lôkmala te ju hananḡ, “Ôlêm yaḡḡ ek nu pik.” 4 Ma bokhos thalalenḡ te hale yaḡḡ. Ma êv athêḡ hadêḡ ôpatu ba hayô hamô ek ni pik ba nê m avômalô pik sapêḡ iniḡ kapôlônḡḡḡ mavi vê ek nijik i vônô mayaliv. Ma êv binḡ vovak bêḡ te hadêḡ yaḡ.

5 Vê m ma hakyav nô m tôktôk te lô vê ma yahalanô nô m lôkmala te lô hananḡ, “Ôlêm yaḡḡ ek nu

* 6:1: ALK 4:6; 5:1 * 6:2: Sek 1:8; 6:1-6

pik.” Ma yahayê bokhos loŋgavu te ma ôpatu ba hayô hamô ma havalon skel ek enja nô m anêŋ malain. ⁶ Ma yahalaŋô abô te halêm anêŋ nô m lôkmala ayova atu malêvôn ba hanaŋ, “Nu undum ba bôm bêŋ imbitak pik. Anyô hadum ku wak daluk te ma anêŋ vuli dokte aêntêk: wit êtôm kilo donjom mena bali êtôm kilo lokwanlô. Ma donjom miŋ umbuliŋ alokwan lêŋlêŋ lôk yak waiŋ ami.”

⁷ Yani hakyav nô m tôktôk te ayova vê ma yahalaŋô nô m lôkmala te ayova hanaŋ, “Ôlêm yaiŋ ek nu pik.” ⁸ *Ma yahayê bokhos mayav hatôm nê ŋama iniŋ kupik. Ma ôpatu ba hayô hamô ma anêŋ athêŋ nena, “Ŋama” ma “Nê Ŋama Iniŋ Loŋ” haveŋ yani yam. Ma êv athêŋ hadêŋ thai ek ini pik ba nijik nê pik ôdôn te ayova vônô esak biŋ vovak lôk bôm bêŋ ma lijiŋ bêŋ lôk alim kamuŋ kambom lomalama.

⁹ Boksipsip hakyav nô m tôktôk te bahen vi vê ma yahayê nê ŋama dahôlônŋiŋ hamô loŋ êbôk da vibiŋ anêŋ malak leŋ. Thêlô ma nê takatu ba bôk êvhaviŋ Wapômbêŋ ba enaŋ anêŋ abô bêŋ ba ik i pôpônô.

¹⁰ Ma elam lôklala nena, “Pik anêŋ alaŋ Wapômbêŋ, o ma anyô mathen ma honaŋ abô avanôn iyom. Angê am ka tem nê m vuli viyaŋ êndêŋ avômalô pik takatu ba ik yêlô vônô?” ¹¹ *Êŋ ma hêv sôp thapuk daim tomtom hadêŋ i ma hanaŋ nena, “Nômô yaô dokte vêmam endeba nijik môlôviyaŋ takatu ba idum yenaŋ ku vônô imbiŋ am. Thêlô ik sapêŋ atu ba yahatak, êŋ ma tem yandum abô.”

¹² *Ma yahayê ma Boksipsip Nakaduŋ hakyav

* **6:8:** Jer 15:1-3; Ese 5:12,17; 14:21 * **6:11:** ALK 7:9,13; 19:14

* **6:12:** Mat 24:29; Ap 2:20; ALK 8:12; 11:13; 16:18

nôm tôktôk te bahenji ba lahavute vê. Ma duvianj bèn te hêv ma wak habitak lonjavu hatôm sôp êkôk ek nê nâma. Ma ayôn anênj lêlêyanj habitak thalalenj. ¹³ *Ma vulinj leñ êv yak halôk pik hatôm yavinj hayuv ba alokwanj va hagelelonj halôk pik. ¹⁴ *Ma leñ havuvi i kethenj oyanj hatôm ivuvi yêm. Ma dumlolê lôk ngavithôm sapênj etak ininj lonj.

¹⁵ *Ma pik ininj kinj lôk ininj nê bênjbênj lôk nê vovak laik lôk nê lôk nômkama bènj lôk nê lôklokwanj lôk nê idum ku êmô alañsi vibinj lôk nê takatu ba alañsi mi, thêlô sapênj ekopak êmô lonj abyanj lôk valu abyanj anênj dumlolê. ¹⁶ *Ma thêlô enanj hadênj dumlolê lôk valu nena, “Nôsô êyômô yêlô ba nubunj yêlô ênjêk Anyô Bênj atu ba hamô anênj lonj hayabinj avômalô malenj lôk Boksipsip Nakadunj anênj lamaninj. ¹⁷ *Thai ininj waklavônj leñinmaninj bènj atu lêk halêm ba opalê te hatôm iminj lonj sinj am? Milôk.”

7

Ekavu Wapômbênj anênj lêlêyanj hayô hêk Israël hatôm 144,000

¹ *Vêm ma yahayê aņela ayova iminj pik êntêk ên anênj saņanênj ôdônj daņ ayova. Thêlô iminj pik ayova atu ininj lovak sinj ek lovak miņ iyuv embenj pik mena ngwêk mena alokwanj ami. ² Ma yahayê aņela yanj haviyô anênj lonj wak hathak ma hawa Wapômbênj Lôkmala anênj tinde nekavu lêlêyanj esak ba halêm. Ma halam kaêk lôklokwanj

* **6:13:** Ais 34:4 * **6:14:** ALK 16:20 * **6:15:** Ais 2:10,19,21

* **6:16:** Luk 23:30 * **6:17:** Jol 2:11; Mal 3:2 * **7:1:** Jer 49:36;

Dan 7:2

hi ek aŋela ayova atu ba ewa athêŋ ek nimbuliŋ pik lo ŋgwêk. Ba hanaŋ nena, ³*“Miŋ numbuliŋ pik lo ŋgwêk ma alokwaŋ ami endeba yêlô nakavu lêlêyaŋ êyôngêk alalôaniŋ Wapômbêŋ anêŋ nê ku luvôŋiŋ am.” ⁴*Ma yahalaŋô ekatuŋ nê takatu ba ekavu lêlêyaŋ hayôhêk i ma hatôm 144,000 anêŋ Israeŋ anêŋ ôdôŋ laumiŋ ba lahavuju takatu. ⁵Aêŋ ba Juda anêŋ ôdôŋ hatôm 12,000. Ma Luben anêŋ 12,000. Ma Gat anêŋ 12,000. ⁶Ma Asel anêŋ 12,000. Ma Naptali anêŋ 12,000. Ma Manasa anêŋ 12,000. ⁷Ma Simeon anêŋ 12,000. Ma Livai anêŋ 12,000. Ma Isaka anêŋ 12,000. ⁸Ma Sebulun anêŋ 12,000. Ma Josep anêŋ 12,000. Ma Benjamin anêŋ 12,000. Thêlô lôkthô ma ekavu lêlêyaŋ êŋ iyom.

Avômalô lubuŋlubuŋ lôk kwêv thapuk

⁹Vêm ma yahayê hathak loŋbô ma avômalô lubuŋlubuŋ anêŋ pik lomaloma lôk ôdôŋ lomaloma lôk leŋviŋkupik lomaloma lôk abô lomaloma sapêŋ imiŋ Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô lôk Bok-sipsip Nakaduŋ ma. Miŋ hatôm nekatuŋ i ami. Thêlô ik kwêv daim thapuk lôk evaloŋ nôkyaŋlô thaŋaŋ hamô baheniŋ. ¹⁰*Ma elam kaêk lôklokwaŋ ba enaŋ, “Wapômbêŋ intu hamô Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô lôk Bok-sipsip Nakaduŋ iyom intu êv avômalô bulubiŋ.”

¹¹Ma aŋela takêŋ lôkthô imiŋ êwê evenŋ Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô lôk avaka takatu lôk nôm lôkmala ayova atu. Ma thêlô êv yak halôk maleŋiŋ hêk Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô

* **7:3:** Ese 9:4,6; ALK 9:4 * **7:4:** ALK 14:1,3 * **7:10:** ALK 5:6-7

ma êv yen hadêḡ Wapômbêḡ. ¹² *Ba enaḡ, “Avanôḡ. Lenḡmavi bêḡ lôk deda lôkmaḡḡiḡ lôk auk bêḡ lôk mavi anôḡ lôk athêḡ bêḡ lôk lôklokwaḡ lôk lôkliḡyaḡ ni êndêḡ alalôaniḡ Wapômbêḡ êtôm wak nômbêḡ intu sapêḡ. Avanôḡ.”

¹³ Ma avaka takatu te hanaḡ hik ya liḡ nena, “Nê lôk sôp thapuk takêntêk ma nê alêla ba êlêm anêḡ êsê?” ¹⁴ *Ma yahanḡ hadêḡ yani, “Yenaḡ anyô bêḡ, oda hoyala.” Ma yani hanaḡ hadêḡ ya, “Thêlô ma nê takatu ba bôk etak Malaiḡ Bêḡ ba ithik iniḡ kwêv halôk Boksipsip Nakaduḡ anêḡ thalaleḡ ba intu iniḡ kwêv ma habitak thapuk. ¹⁵ Aêḡ ba thêlô imiḡ Anyô Bêḡ anêḡ lonḡ hayabiḡ avômalô ba idum anêḡ ku wak ba bôlôvôḡ imiḡ anêḡ unyak mathêḡ. Ma ôpatu ba hamô Anyô Bêḡ anêḡ lonḡ êḡ tem imbi anêḡ unyak êyôḡgêk thêlô vôv ¹⁶ *ek thêlô miḡ nema kisi ami ma miḡ nesakmunḡ ami lôk wak miḡ esaḡ i ami ma vovaḡ la miḡ êmbôk i ami. ¹⁷ *Boksipsip Nakaduḡ atu ba hamiḡ Anyô Bêḡ anêḡ lonḡ malêvôḡ tem imbitak thêlônḡiḡ alaḡ ma tem endom thêlô ba ni ḡaḡ lôkmala anêḡ lonḡ. Ma tem Wapômbêḡ esav thêlô maleḡiḡ thôk vê.”

8

Nôm tôktôk baheḡvi ba lahavuju

¹ Yôv ma Boksipsip Nakaduḡ hakyav nôḡm tôktôk baheḡvi ba lahavuju takatu te vê ma malak leḡ lêk taktiḡ hatôm wakma te vi. ² Vêḡm ma yahayê aḡjela baheḡvi ba lahavuju takatu ba imiḡ Wapômbêḡ

* **7:12:** ALK 5:12 * **7:14:** Dan 12:1; Mat 24:21 * **7:16:** Ais 49:10 * **7:17:** Sng 23:2; Ais 25:8; ALK 21:4

ma. Ma êv lavuak bahenŋvi ba lahavuju hadêŋ thêlô.

³ *Ma aŋela yaŋ halêm hamiŋ loŋ êbôk da ba havalonŋ uŋ yaônate atu ba epesaŋ hathak gol ek nêmbôk nôm ôv mavi êndôk. Ma nôm ôv mavi bêŋ anôŋ êv hadêŋ yani ek yani etak êyômô avômalô mathenŋ iniŋ mek takatu ba hamô loŋ êbôk da epesaŋ hathak gol ba hamô habobo Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô. ⁴ Ma nôm ôv mavi takatu anêŋ yova haviŋ avômalô mathenŋ iniŋ mek hatak aŋela êŋ baŋ ba hi daku ek Wapômbêŋ. ⁵ *Ma aŋela havalonŋ uŋ yaô êŋ ba hawa atum êbôk da halôk kapô ma habi halôk pik. Êŋ ma kakalu lôk damak bêŋ hik mayaliv ma ðuviaŋ bêŋ hayôkwiŋ.

Lavuak bahenŋvi ba lahavuju

⁶ Ma aŋela bahenŋvi ba lahavuju takatu ewa iniŋ lavuak bahenŋvi ba lahavuju ba epesaŋ i ek niyuv.

⁷ *Aŋela môŋ hayuv anêŋ ba halaŋ. Êŋ ma ôthôm valokwaŋ hatôm ais lôk atum hathak doŋtom haviŋ thalalenŋ ba ibi halôk pik ma atum hathaŋ pik ôdôŋ te lô ma alokwaŋ lôk kamunŋ buêŋ lôkthô.

⁸ Ma aŋela te ju hayuv anêŋ ba halaŋ ma nômlate hatôm atum hathaŋ dumlolê bêŋ te ba ibi halôk ŋgwêk. Ma ŋgwêk ôdôŋ te lô habitak thalalenŋ. ⁹ Ma nômkama lôkmala takatu ba êmô ŋgwêk buêŋ lôkthô ema, ma yeŋ loŋ êŋ lôkthô kambom.

¹⁰⁻¹¹ *Ma aŋela te lô hayuv anêŋ ba halaŋ ma vuliŋ bêŋ te hêv yak anêŋ leŋ ba hathaŋ inaŋ atum abiŋ. Ma hêv yak halôk ŋaŋ lôk kasukthôm ôdôŋ

* **8:3:** Kis 30:1-3; ALK 5:8 * **8:5:** Kis 19:16-19; Wkp 16:12; ALK 11:19; 16:18 * **8:7:** Kis 9:23-26; Ese 38:22; Jol 2:30 * **8:10-11:** Jer 9:15

te lô. Vuliŋ êŋ anêŋ athêŋ nena ‘Maniŋ’ ba intu ŋaŋ sapêŋ anêŋ ôdôŋ te lô habitak maniŋ kambom anôŋ. Ma avômalô bêŋ anôŋ inum ŋaŋ êŋ ba ema ek malê nena ŋaŋ lêk habitak maniŋ kambom.

¹² *Ma aŋela te ayova hayuv anêŋ ba halaŋ ma wak anêŋ deda ôdôŋ te lô lôk ayôŋ anêŋ deda ôdôŋ te lô lôk vuliŋ ôdôŋ te lô miŋ ibi deda ami. Wak lo bôlôvôŋ anêŋ ôdôŋ te lô momaŋiniŋ bêŋ hêk.

¹³ *Ma yahayê hamiŋ ma yahalaŋô menak jeŋ hayovak haveŋ lenjêlvôŋ ma halam kaêk, “Malaiŋ, malaiŋ, malaiŋ tem êpôm avômalô pik ek malê nena aŋela lokwaŋlô eyabiŋ denaŋ ba tem niyuv iniŋ lavuak ketheŋ.”

9

Aŋela te bahenŋvi hayuv lavuak

¹ *Ma aŋela te bahenŋvi hayuv anêŋ lavuak. Ma yahayê vuliŋ te hêv yak anêŋ len ba habup pik. Ma êv ku neyabiŋ Viv atu anêŋ abôlêk anêŋ vovalenŋ hadêŋ vuliŋ êŋ. ² *Ma hakyav Viv abôlêk vê ma atum yova bêŋ habitak anêŋ Viv abyanŋ êŋ ba hatôm atum dahaya bêŋ te. Ma Viv anêŋ yova hava wak lo len loŋ siŋ ba habitak momaŋiniŋ kambom. ³ Ma atum yova êŋ habitak lôk kôm sopek ba halôk pik. Ba êv lôklokwaŋ hadêŋ thêlô hatôm dangaviŋ pik anêŋ lôklokwaŋ. ⁴ *Ma enaŋ hadêŋ thêlô nena, “Miŋ numbuliŋ kamuŋ loma-loma lo alokwaŋ ami. Ma numbuliŋ nê takatu ba Wapômbên anêŋ lêlêyaŋ miŋ hayôhêk thêlô

* **8:12:** Ese 32:7; ALK 6:12-13 * **8:13:** ALK 9:12; 11:14 * **9:1:** ALK 20:1 * **9:2:** Stt 19:28; Kis 10:12-15; Jol 2:2,10 * **9:4:** ALK 7:3

luvônij ami.” ⁵ Miñ êv thêlô ek nijik anyô vônô ami, ma nênem vovañ bêñ iyom êtôm ayôn ba heñvi. Ba iniñ vovañ êñ hatôm danğaviñ layuk habi anyô ba vovañ kambom. ⁶*Wak takêñ ma avômalô idum ek nema ma doñtom ñama hêv i vê hêk thêlô. Ba miñ ema ami.

⁷*Ma kôm takêñ êpôpêk i hatôm bokhos ba epe-
sañ i ek nijik vovak. Thêlônij malenij hatôm anyô
ma leññkadôk ma êkôk nômlate hatôm kuluj kiñ
ba epepañ hathak gol. ⁸*Ma thêlônij leññkadôk
ñaun hatôm avi iniñ ma veniñbôlêk yakik hatôm
avuj laion abôlêk yakik. ⁹*Ma thêlônij bôbônij
hatôm moko epepañ hathak aej. Ma thêlônij
banik pôk ba diñdiñ bêñ hatôm yeñ vovak takatu
ba bokhos êvôv. ¹⁰ Ma iniñ leñyuk ma hatôm
danğaviñ ba iniñ lôklokwañ hamô leñyuk takêñ ba
ibi anyô hathak ma tem nênem vovañ bêñ êndên i
êtôm ayôn baheñvi. ¹¹ Ma iniñ kiñ te hayabiñ thêlô
ba yani ma Viv anêñ añela. Anêñ athênñ hathak abô
Hiblu nena, “Abadon” ma hathak abô Glik nena,
“Apolon”. Ma athênñ êñ anêñ ôdôn nena “Anyô
Habulin Nômka Sapeñ”.

¹² Malaiñ môñ hale ba hi, ma doñtom malaiñ ju
tem embeñ yam.

Añela te baheñvi ba lahavute hayuv lavuak

¹³ Ma añela ali baheñvi ba lahavute hayuv anêñ
lavuak ba halañ ma yahalañô abô te halêm anêñ
loj êbôk da anêñ sañanêñ danğ ayova. Loj êbôk
da êñ epepañ hathak gol ba hamiñ Wapômbên
ma. ¹⁴ Abô êñ hanañ hadênñ añela ali baheñvi ba

* **9:6:** Jop 3:21; Jer 8:3 * **9:7:** Jol 2:4 * **9:8:** Jol 1:6 * **9:9:**
Jol 2:5

lahavute atu ba hawa lavuak nena, “Opole aŋela ayova takatu ba bôk ekak i loŋ ba êmô ŋaŋ bêŋ Yupletis vê ek ini.” ¹⁵ Êŋ ma epole aŋela ayova êŋ ek nijik avômalô pik ôdôŋ te lô pôpônô. Wapômbêŋ bôk hakak i loŋ ek neyabiŋ sondabêŋ lôk ayôŋ ma wakma atu ba lêk habitak ek nindum iniŋ ku êŋ. ¹⁶ Yahalaŋô ŋê vovak takatu ba êyô êmô bokhos ma lubuŋlubuŋ hatôm 200 milion.

¹⁷ Êntêk ma nôm takatu ba yahatulak ba yahayê nena bokhos lôk ŋê takatu ba êyô êmô bokhos takêŋ. Thêlôniŋ moko bôbôŋiŋ anêŋ lêlêyaŋ hatôm atum ba bôsôk lôk mayav hatôm solpa. Ma bokhos takêŋ iniŋ leŋiŋkadôk hatôm avuŋ laion iniŋ leŋiŋkadôk. Ma atum lôk atum yova ma valu vovaŋ solpa hale veŋiŋbôlêk kapô ba hi. ¹⁸ Nôm malaiŋ lô êŋ hale veŋiŋbôlêk ba hik avômalô ôdôŋ te lô lôkthô vônô. ¹⁹ Bokhos iniŋ lôklokwaŋ ma hamô veŋiŋbôlêk lôk leŋyuk. Thêlôniŋ leŋyuk ma hatôm umya ma umya takêŋ iniŋ leŋiŋkadôk ethak êv vovaŋ hadêŋ avômalô.

²⁰ *Ma avômalô nômbêŋ atu ba malaiŋ lô êŋ miŋ hik i vônô ami ma evaloŋ iniŋ kambom lomaloma takatu loŋ. Thêlô êv yeŋ hadêŋ ŋgôk takatu ba epesaŋ hathak gol lo seleva ma aeŋ mayav lôk valu ma alokwaŋ. Ngôk takêŋ ma miŋ hatôm nêgê tak lo nedaŋô abô ma nemben ami. ²¹ Lôk miŋ etak iniŋ kobom ik anyô vônô lôk êbôk siniŋ ma idum sek waliliŋ lôk iniŋ vani ami.

10

* **9:20:** Sng 115:4-7; 135:15-18; Dan 5:23; ALK 16:9,11

Aņela lôk kapya yaônate

¹ Ma yahayê aņela lôklokwaņ yaņ halôk ba halêm anêņ leņ. Ba havuliv i hathak buliv lôk oktheņuliņ hêk wakadôk. Ma thohavloma hatôm wak. Ma va luvi hatôm atum hathaņ hamô alokwaņ daim. ² Ma yani havalonj kapya yaônate ba hakak hêk baņ. Ma havakselap ba va vianônj hayô hamiņ ņgwêk ma vikeņ hamiņ pik. ³ Ma yani halam kaêk hatôm laion te halaņ. Yani halam, êņ ma kakalu baheņvi ba lahavuju enaņ abô. ⁴*Yahalaņô kakalu baheņvi ba lahavuju enaņ abô, êņ ma yahadum ek yato. Ma doņtom yahalaņô abô halêm anêņ leņ nena, “Miņ oto kakalu iniņ abô êņ ami ma êņjêk oda anêm auk iyom.”

⁵*Êņ ma aņela atu ba hamiņ ņgwêk lo pik hêv baņ vianônj hathak leņ. ⁶ Ma havak balabuņ hathak ôpatu ba hamô lôkmala hatôm wak nômbêņ intu sapêņ ba hapesaņ pik lo leņ ma ņgwêk lôk nômkama sapêņ anêņ athêņ. Ba hanaņ nena, “Wakma lêk habobo anêņ daņ. ⁷*Aņela te baheņvi ba lahavuju hayuv anêņ lavuak, êņ ma Wapômbêņ anêņ abô lôk kup tem anêņ daņ êtôm bôk ba hanaņ hadêņ anêņ ņê ku plopet.”

⁸ Ma yahalaņô abô atu ba halêm anêņ leņ hathak lonj bô nena, “Nu ek aņela atu ba hayô hamiņ ņgwêk lo pik ek onja kapya atu ba bôk ekak hêk baņ.”

⁹*Êņ ma yaha hadêņ aņela êņ ma yahanaņ ek nêm kapya yaôna êņ êlêm. Ma hanaņ hadêņ ya nena, “Onja ba nonjwaņ. Tem vasiņ mavi êtôm bio

* **10:4:** Dan 12:4,9 * **10:5:** Lo 32:40; Dan 12:7 * **10:7:** Amo 3:7 * **10:9:** Ese 2:8–3:3

thôk êmô vembôlêk, ma donjom tem eyelan lemsoam ba manij kambom.” ¹⁰ Êñ ma yahawa kapya yaôna êñ ba yahan ba hamô yavenbôlêk ma vasiñ mavi hatôm bio thôk. Ma donjom yahatôkwên ma yalensoam manij kambom. ¹¹ Vêm ma yani hanan hadên ya, “Nu onan abô plopet esak nôk takatu ba tem êpôm avômalô kupik lomaloma lôk pik lomaloma lôk abô lomaloma lôk iniñ kin sapên esak lojbô.”

11

Wapômbên anên anyô ju atu ba enan anên abô

¹ *Ma anjela te hêv kôm êv dôn nômkama hathak hadên ya. Ma hanan, “Nu otak ênjêk Wapômbên anên unyak mathen lôk loj êbôk da lôk avômalô takatu ba êmô kapô ek nôngô nena anên daim vithê. ² *Ma donjom miñ otak ênjêk unyak mathen anên piklêvôn ami ek malê nena loj êñ ma Wapômbên hêv hadên nê loj buyan. Thêlô tem nembak unyak mathen Jelusalem pesa êtôm ayôn 42. ³ Ma tem yanêm yenan anyô ju ba thai neba kwêv kapôlônjin malain ma neja yenan abô ba ini nenan bên êtôm wak 1,260.”

⁴ *Anyô ju êñ êtôm alokwan oliv ju atu lôk atum lam ju atu ba imin pik anên alan thohavloma.

⁵ *Ma anyôla hadum ek injik thai, êñ ma tem atum ende thaivenjibôlêk ba esan ôpên vônô. Avanôn bin, avômalô takatu ba idum ek nimbulin thai tem

* **11:1:** Ese 40:3; Sek 2:1-2 * **11:2:** Luk 21:24; ALK 13:5

* **11:4:** Sek 4:3,11-14 * **11:5:** 2Sml 22:9; Sng 97:3

nema aêñ iyom. ⁶ *Anyô ju êñ enañ Wapômbên anên abô, êñ ma thai iniñ lôklokwan hêk ek nenañ ba ôthôm mi lôk ñañ imbitak thalaleñ ma malain lomaloma imbitak pik êtôm thai iniñ leniñhaviñ.

⁷ *Thai idum ku enañ Wapômbên anên abô yôv ma alim bomañ atu ba hathak halêm anên Viv atu kapô tem êyô ba injik vovak êndên thai ba embak thai pesa ba nema. ⁸ *Ma thai iniñ kupik tem ênjêk malak bên anên loñôndê bên. Malak lôn êñ anên athên kapô ma Sodom lo Ijip, loñ êñ bôk ik iniñ Anyô Bên vônô hathak alovalañsiñ. ⁹ Ma avômalô lenviñkupik lomaloma lôk ôdôn lomaloma lôk abô lomaloma lôk pik lomaloma sapên tem nêlêm nêgê anyô ju êñ iniñ kupik hêk loñôndê êtôm wak daluk lô ma wata te imbiñ. Êtôm bôk enañ nena miñ hatôm nedav i ami. ¹⁰ Ma avômalô pik tem leniñmavi lôk lêlô ma nêlêm nômkama êndên i ek malê nena plopet ju atu ba êv malain hadên thêlô lêk ema.

¹¹ *Ma doñtom wak lô lôk wak te viyañ haviñ hale ba hi, ma Wapômbên hayuv auk lôkmala halôk thai ba thai iviyô imiñ. Ma avômalô êyê thai ba êkô kambom. ¹² *Ma kaêk lôklokwan anên len hanan hadên thai, “Nosak ba nôlêm.” Êñ ma thai ethak ba i len ma buliv hava thai siñ ba ñê takatu ba bôk ik vovak hadên thai imiñ ba êyê. ¹³ *Kethen oyañ ma duviañ bên te hayô ba habuliñ malak lôn ôdôn te laumiñ ba hik avômalô hatôm 7,000 vônô. Ma

* **11:6:** Kis 7:17-20; 1Sml 4:8; 1Kinj 17:1 * **11:7:** Dan 7:21; ALK
 12:17; 13:7; 17:8 * **11:8:** Luk 13:34 * **11:11:** Ese 37:5,10
 * **11:12:** 2Kinj 2:11 * **11:13:** ALK 6:12; 16:18

avômalô vi atu ba êmô lôkmala êkô kambom ba êv athêŋ lôkmanŋiŋ hadêŋ Wapômbêŋ anêŋ leŋ.

14 *Malaiŋ te ju hale ba hi yôv. Ma malaiŋ te lô tem êyô kethêŋ.

Anŋela te bahenŋvi ba lahavuju hayuv lavuak

15 *Ma anŋela te bahenŋvi ba lahavuju hayuv anêŋ lavuak ba halaŋ ma kaêk bêŋ anôŋ halêm anêŋ leŋ ba elam aêntêk, “Pik lêk hamô Anyô Bêŋ lôk anêŋ Kilisi bahenŋiŋ ma Anyô Bêŋ tem eyabiŋ wak nômbêŋ intu sapêŋ.”

16 Ma avaka 24 takatu ba êmô iniŋ loŋ eyabiŋ avômalô hamô Wapômbêŋ thohavloma êkôm ba maleŋ halôk ma êv yeŋ hadêŋ Wapômbêŋ. 17 Ma enaŋ,

“Anyô Bêŋ Wapômbêŋ Lôklokwaŋ Anôŋ,
lêk hômô ma sêbôk oda hômô aêŋ.

Mavi anôŋ ek lêk hoyabiŋ nômkama sapêŋ hathak
anêm lôklokwaŋ.

18 *Avômalô daluk leŋiŋmaniŋ ek o,

ma donŋtom anêm lemmaniŋ lêk hayô.

Anêm waklavôŋ hayô ek undum abô ek avômalô
ŋama.

Êŋ ma tem nêm iniŋ vuli mavi êndêŋ anêm nê
ku plopet lôk anêm avômalô mathenŋ takatu
ba elaŋô anêm abô, avômalô bêŋ lôk avômalô
yaô.

Wakma hayô ek nimbuliŋ avômalô takatu ba
ibuliŋ pik.”

* **11:14:** ALK 9:12 * **11:15:** Kis 15:18; Sng 10:16; Dan 2:44; 7:14

* **11:18:** Sng 110:5; 115:13; Lom 2:5; ALK 20:11-13

19 *Ma Wapômbêŋ anêŋ unyak mathenŋ atu ba hamô leŋ anêŋ abôlêk hakyav ba yahayê alapa tabô hamô unyak mathenŋ êŋ kapô. Ma damak hêv lôk pôk lôk kakalu bêŋ lôk duviaŋ lôk ôthôm valokwanŋ hatôm ais hêv yak halôk.

12

Avi lo Wa bomaŋ

1 Ma lavôŋiŋ bêŋ te havova hêk leŋ: avi te hamô ma wak hawê haveŋ yani hatôm sôp ma hatak vakapô luvi hayô hamiŋ ayôŋ. Ma vuliŋ laumiŋ ba lahavuju hamiŋ wakadôk hatôm kiŋ iniŋ kuluŋ.

2 *Yani hasabeŋ ba halaŋ ek embathu.

3 *Ma lavôŋiŋ yaŋ habitak leŋ: Wa thalaleŋ bomaŋ bêŋ te ba anêŋ wakadôk bahenŋvi ba lahavuju ma wakadôk lôkthô ma kiŋ iniŋ kuluŋ hamô. Ma wakadôk yakik hatôm laumiŋ hamô. 4 *Ma layuk havalu vuliŋ ôdôŋ te lô ba havalonŋ ba habi halêm pik. Ma Wa bomaŋ bêŋ atu hamiŋ avi atu ba hapesaŋ i ek embathu anêŋ thohavloma ek havathu ma enjaŋ amena êŋ ketheŋ oyaŋ. 5 *Êŋ ma avi êŋ havathu namalô atu ba tem eyabiŋ avômalô pik sapêŋ lôklokwanŋ esak yani baŋ malaiŋ. Aêŋ ba ketheŋ oyaŋ ma ewa yani ba i daku Wapômbêŋ atu ba hamô anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô. 6 Ma avi êŋ hasôv ba hi loŋ thiliv atu ba Wapômbêŋ bôk hapesaŋ yôv ek eyabiŋ yani êtôm wak 1,260.

7 *Ma vovak bêŋ hêk malak leŋ ba Maikel lôk anêŋ anjela ik vovak hadêŋ Wa bomaŋ bêŋ atu.

* 11:19: Hib 9:4; ALK 8:5; 15:5; 16:21 * 12:2: Mai 4:10 * 12:3: Dan 7:7 * 12:4: Dan 8:10 * 12:5: Sng 2:9; Ais 7:14; 66:7; ALK 19:15 * 12:7: Jut 9

Ma Wa atu lôk anêŋ aŋela imiŋ viyaŋ ba ik vovak êŋ. ⁸ Ma Wa anêŋ lôklokwaŋ miŋ hatôm ami. Ba intu miŋ hatôm êmô malak leŋ esak loŋbô ami. ⁹ *Aêŋ ba êv Wa bomaŋ bêŋ êŋ lôk anêŋ aŋela vê hêk malak leŋ ba ekaliv i êlêm pik. Yani ma umya bôsêbôk ba elam nena Ngôk Bêŋ ma Sadaŋ. Yani hathak hasau avômalô pik sapêŋ. ¹⁰ *Ma yahalaŋô kaêk te anêŋ leŋ ba hanaŋ, “Lêk ma alalôaniŋ Wapômbêŋ hêv alalô bulubiŋ ma anêŋ lôklokwaŋ habitak yaŋ ba yani hamô hatôm kiŋ. Ma anêŋ Kilisi hadum ku athêŋ bêŋ ek malê nena aŋela lêk ibi ôpatu ba hanaŋ aiaŋ thêlô bêŋ hamô Wapômbêŋ thohavloma bôlôvôŋ lo wak halôk pik. ¹¹ Thêlô êmô yani lu hathak Boksipsip Nakaduŋ anêŋ thalaleŋ lôk Wapômbêŋ anêŋ abô takatu ba thêlô enaŋ. Thêlô imiŋ lôklokwaŋ ba miŋ êkô ek avômalô nijik thêlô vônô ami. ¹² *Aêŋ ba môlô avômalô leŋ lemimmavi. Ma doŋtom malaiŋ ek pik lo ŋgwêk ek malê nena Sadaŋ lêk halôk ba hathôk ek môlô. Yani lamaniŋ kambom ek malê nena yani hayala nena anêŋ waklavôŋ lêk bidonŋ.”

¹³ Wa bomaŋ bêŋ atu hayala nena lêk ibi yani halêm pik ba halupuniŋ avi atu ba havathu okna atu. ¹⁴ *Ma doŋtom Wapômbêŋ hêv menak jeŋ bok anêŋ banik luvi hadêŋ avi êŋ ek yani eyovak ba ni loŋ atu ba bôk epesaŋ yôv ek neyabiŋ yani êtôm sondabêŋ lô ma wata te imbiŋ ek miŋ Wa imbuliŋ yani ami. ¹⁵ Ma Wa havululup ŋaŋ ba hatôm ŋaŋ bêŋ te habitak yani abôlêk ba havenŋ avi êŋ yam ek

* **12:9:** Stt 3:1,14; Luk 10:18; 22:31; ALK 20:2 * **12:10:** Jop 1:9-11; Sek 3:1 * **12:12:** Ais 44:23; 49:13 * **12:14:** Dan 7:25; 12:7

enja yani ba ni. ¹⁶ Ma donjom pik hêv avi êḡ sa ba hakyav abôlêk ba hanum ḡaḡ êḡ sapêḡ. ¹⁷ *Êḡ ma Wa lamaniḡ kambom hathak avi êḡ ba hi ek injik vovak êndêḡ avi êḡ anêḡ avômena vi. Thêlô ma ḡê takatu ba esopa Wapômbêḡ anêḡ abô balabuḡ lôk enaḡ iniḡ êvhaviḡ atu hathak Yisu bêḡ. ¹⁸ Ma Wa hamiḡ ḡgwêk anêḡ thathe daḡ.

13

Alim bomaḡ anêḡ ḡgwêk

¹ *Ma yahayê alim bomaḡ te habitak ḡgwêk. Yani wakadôk bahenḡvi ba lahavuḡu ba anêḡ yakik laumiḡ hamiḡ wakadôk. Ma kiḡ iniḡ kulunḡ laumiḡ hamô anêḡ yakik. Ma wakadôk takatu ma eto abôma hathak Wapômbêḡ nena, “Yada ma Wapômbêḡ”. ² *Ma alim bomaḡ atu ba yahayê hatôm avuḡ nyau bomaḡ bêḡ te ma va hatôm avuḡ bea va ma abôlêk ma hatôm avuḡ laion te abôlêk. Ma Wa bomaḡ bêḡ atu hêv anêḡ lôklokwaḡ lôk anêḡ loḡ hayabiḡ avômalô lôk athêḡ bêḡ hadêḡ alim bomaḡ êḡ. ³ *Ma yahayê wakadôk te inaḡ bôk ik vônô ba pôpô bêḡ te hêk ma donjom bôk hayôv. Ba intu avômalô pik sapêḡ esonḡ kambom ba esopa yani. ⁴ Ma thêlô êv yeḡ hadêḡ Wa bomaḡ bêḡ atu ek malê nena yani hêv anêḡ athêḡ bêḡ hadêḡ alim bomaḡ êḡ. Ma thêlô êv yeḡ hadêḡ alim bomaḡ êḡ ba enaḡ, “Opalê hatôm alim bomaḡ êntêk ma hatôm injik vovak êndêḡ yani? Mi anôḡ.” ⁵ *Wapômbêḡ hatak

* **12:17:** ALK 11:7 * **13:1:** ALK 12:3; 17:3,7-12 * **13:2:** Dan 7:4-6 * **13:3:** ALK 17:8 * **13:5:** Dan 7:8,25; 11:36; ALK 11:2

alim bomaŋ êŋ ek êmbôï ba enaŋ abômapopak esak
yani lôk eyabiŋ avômalô êtôm ayôŋ 42.*

⁶Ma alim bomaŋ êŋ hanaŋ abô kambom hathak
Wapômbêŋ da lôk anêŋ athêŋ lôk anêŋ unyak
mathêŋ lôk nê takatu ba êmô malak leŋ. ⁷*Ma
Wapômbêŋ hatak yani ek injik vovak êndêŋ anêŋ
avômalô mathêŋ ba nênem yak. Ma enja athêŋ
ek eyabiŋ avômalô ôdôŋ lomaloma lôk leŋviŋkupik
lomaloma lôk abô lomaloma ma pik lomaloma
sapêŋ. ⁸*Ma avômalô pik lôkthô atu ba iniŋ athêŋ
miŋ hêk kapya lôkmala ami hadêŋ sêbôk ba miŋ
Wapômbêŋ hapesaŋ pik lo leŋ ami denaŋ ma tem
nênem yeŋ êndêŋ alim bomaŋ êŋ. Kapya lôkmala
êŋ ma Boksipsip Nakaduŋ atu ba bôk ik vônô anêŋ
kapya.

⁹Opalê atu ba lôk lêndôŋ ma endanô abô êntêk.
¹⁰*Wapômbêŋ hatak anyô te ek ni koladôŋ ma tem
yani ni koladôŋ. Wapômbêŋ hatak anyô te ek nijik
yani vônô esak biŋ vovak ma tem nijik yani vônô
esak biŋ vovak. Ba nôm êŋ habitak ma avômalô
mathêŋ lôkthô nimiŋ lôklokwaŋ ma nebalonj iniŋ
êvhaŋ loŋ majaŋ.

Alim bomaŋ anêŋ pik

¹¹Ma yahayê alim bomaŋ yaŋ habitak anêŋ pik
kapô ba halêm yaiŋ. Ma anêŋ yakik lokwaŋju
hatôm boksipsip nakaduŋ. Ma donjom hanaŋ abô
hatôm Wa bomaŋ bêŋ atu. ¹²Yani hawa alim
bomaŋ môŋ anêŋ lôklokwaŋ ek indum anêŋ ku.

* **13:5:** Ayôŋ 42 ma hatôm wak 1,260 (12:6) ma hatôm sondabêŋ lô
ma wata te (12:14). * **13:7:** ALK 11:7 * **13:8:** Sng 69:28; ALK
17:8; 20:12,15; 21:27 * **13:10:** Jer 15:2; 43:11; ALK 14:12

Yani hadum ba avômalô pik sapêj êv yej hadêj alim bomañ mông atu ba bôk ik vônô ma dojtom anêj palê bôk hayôv. ¹³ *Ma yani hadum lavôngij lôkmañij lomaloma ba bêj te ma atum hathañ ba hêv yak anêj lej ba halêm pik ba avômalô sapêj êyê. ¹⁴ Ma etak yani ek indum lavôngij takêj esak alim bomañ yañ mông anêj athêj ba esau avômalô pik. Yani hanañ ek avômalô nepesañ alim bomañ mông anêj dahô te ek nênem athêj bêj êndên ôpatu ba bôk ik vônô hathak biñ vovak ma dojtom hamô lôkmala denañ. ¹⁵ Ma etak yani ek iyuv auk êndôk alim bomañ mông anêj dahô ek dahô êj enañ abô. Ma avômalô takatu ba miñ êv yej hadêj dahô êj ami, ma tem nijik thêlô vônô. ¹⁶ *Ma yani hapôvij avômalô lôkthô ek neja lêlêyañ ênjêk bahenij vianông mena ênjêk luvôngij. Avômalô athêj bêj lôk athêj mi ma nê valu bêj lôk nê valu mi ma nê takatu ba êmô alañsi vibij lôk nê takatu ba alañsi mi lôkthô neja lêlêyañ êj. ¹⁷ Avômalô takatu ba lêlêyañ mi miñ hatôm nênem vuli nômkama lôk nênem iniñ nômkama ek anyô vi nênem vuli ami. Lêlêyañ êj ma alim bomañ anêj athêj ma anêj athêj anêj lavông. ¹⁸ Lêlêyañ êj anêj ôdông ma hamô kapô anông. O anyô lôkauk bêj, êj ma undum ku ek oyala alim bomañ atu anêj lêlêyañ êj anêj ôdông. Lêlêyañ êj ma anyô te anêj lêlêyañ. Ma ôpên anêj lêlêyañ êj ma hatôm 666.

14

Boksipsip Nakaduj lôk anêj avômalô

* **13:13:** 1Kiñ 18:24-39; Mat 24:24; ALK 19:20 * **13:16:** ALK 14:9-11; 16:2; 20:4

1 Ma yahayê hathak loŋbô ma Boksipsip Nakaduŋ atu hamiŋ dum Saion ma avômalô hatôm 144,000 imiŋ haviŋ yani. Ma anêŋ athêŋ lôk Lambô anêŋ athêŋ bôk eto yôv hêk thêlôninŋ luvôninŋ. 2 *Ma yahalaŋô thêlôninŋ kaêk halêm anêŋ leŋ hatôm ŋambô diŋdiŋ ma hatôm kakalu bêŋ hêv yak. Kaêk êŋ ma hatôm avômalô êv yeŋ gita. 3 *Thêlô êv yeŋ lukmuk te hêk Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô lôk hêk nô m lôkmala ayova lôk avaka takatu maleŋinŋ. Anyôla miŋ hatôm eyala yeŋ êŋ ami, ma avômalô 144,000 takatu ba bôk Anyô Bêŋ hêv vuli i yôv hêk pik iyom intu eyala. 4 Thêlô ma ŋê takatu ba miŋ bôk eyov avi ami ek malê nena thêlô itip majanŋ. Thêlô esopa Boksipsip Nakaduŋ haveŋ loŋ nômbêŋ atu ba yani hi. Wapômbêŋ hêv thêlô vuli hêk avômalô pik malêvônŋ ma thêlô ibitak hatôm da môŋ ek Wapômbêŋ lôk Boksipsip Nakaduŋ. 5 Abôyaŋ te miŋ hale thêlô veŋinjbôlêk ami lôk kambom mi hêk Wapômbêŋ ma.

Aŋela lokwanlô iniŋ abô

6 Ma yahayê aŋela yaŋ hayovak haveŋ leŋlêvônŋ. Yani havalonŋ Abô Mavi atu ba hamô hatôm wak nômbêŋ intu sapêŋ ek enaŋ êndêŋ avômalô anêŋ pik lomaloma lôk ôdônŋ lomaloma ma abô lomaloma lôk leŋviŋkupik lomaloma sapêŋ. 7 Ma yani halam kaêk nena, “Nôkô Wapômbêŋ ma nô nê m athêŋ lôkmaŋinŋ êndêŋ yani ek malê nena waklavônŋ nindum abô lêk hayô. Nônêm yeŋ êndêŋ

* **14:2:** ALK 1:15; 19:6 * **14:3:** Ais 42:10; ALK 5:9; 7:4

yani atu ba hapesaŋ pik lo leŋ ma ŋgwêk lo ŋaŋ sapêŋ.”

⁸*Yôv ma aŋela te ju hayô ma hanaŋ, “Hêv yak, hêv yak. Malak lôk athêŋ bêŋ Babilon hêv yak. Yani bôk hadum ba avômalô pik lôkthô inum anêŋ waiŋ lôklokwaŋ ba elo molo ba idum sek loma-loma.”

⁹*Ma aŋela te lô haveŋ thai yam hayô ma halam lôklala aêntêk, “Anyô late hêv yeŋ hathak alim bomaŋ atu lôk anêŋ dahô atu ba epesaŋ ma hawa anêŋ lêlêyaŋ hêk uvôv mena baŋ, ¹⁰*êŋ ma tem yani inum Wapômbêŋ anêŋ lamaniŋ êtôm waiŋ. Waiŋ êŋ ma daluk ba maniŋ bomaŋ. Ôpatu ba hanum ma tem enja vovaŋ bêŋ ênjêk aŋela lôk Boksipsip Nakaduŋ maleniŋ ba atum valu solpa tem esaŋ yani. ¹¹*Ma atum atu ba hêv vovaŋ hadêŋ thêlô anêŋ yova tem esak ba ni wak nômbêŋ intu sapêŋ. Thêlô takatu ba êv yeŋ hadêŋ alim bomaŋ lôk anêŋ dahô atu ba epesaŋ ba ewa anêŋ athêŋ anêŋ lêlêyaŋ tem miŋ neja lovak dokte ami.” ¹²*Aêŋ ba avômalô matheŋ takatu ba esopa Wapômbêŋ anêŋ abô balabuŋ lôk êvhaviŋ Yisu ma nebalon inin êvhaviŋ loŋ ba nimiŋ lôklokwaŋ.

¹³Ma yahalaŋô abô te anêŋ leŋ hanaŋ, “Oto aêntêk, ‘Lêk ba hi ma ŋê takatu ba esopa Yisu ba ema tem nêmo mavi.’” Ma Lovak Matheŋ hik abô êŋ loŋ haviŋ nena, “Avanôŋ, thêlônin kobom mavi

* **14:8:** Ais 21:9; Jer 51:7-8; ALK 17:2; 18:2,3 * **14:9:** ALK 13:12-17 * **14:10:** Stt 19:24; Sng 75:8; Ais 51:17,22; Jer 25:15-16; Ese 38:22; ALK 16:19; 20:10 * **14:11:** Ais 34:10 * **14:12:** ALK 13:10

tem ni imbiŋ thêlô ba intu tem neja lovak esak iniŋ ku malaiŋ.”

Ewa pik anêŋ nôŋ anôŋ

¹⁴ *Yahamô ma yahayê anyô te hayô hamô buliv thapuk. Yani hatôm anyô te nakaduŋ. Yani hakôk kulun gol ma havalon biŋ kamuŋ te ba ma kambom. ¹⁵ Ma aŋela yaŋ hale yaŋ anêŋ unyak mathen atu ma halam kaêk hadêŋ ôpatu ba hamô buliv ba hanaŋ, “Onja anêm biŋ kamuŋ ba onde nôŋ esak ek malê nena waklavôn neja nôŋ anêŋ anôn lêk hayô.” ¹⁶ Êŋ ma ôpatu ba hamô buliv havalu anêŋ biŋ halôk pik ba hadabêŋ pik anêŋ nôŋ anôn lôkthô ba hasup hathak donjom ba hawa.

¹⁷ Ma aŋela yaŋ hale unyak mathen atu ba hamô malak leŋ ba hawa biŋ kamuŋ ba ma kambom hatôm anyô hamôn hawa. ¹⁸ *Ma aŋela yaŋ atu ba hayabiŋ atum êbôk da hale yaŋ ba halam kaêk bêŋ hadêŋ aŋela havalon biŋ lôk ma atu nena, “Onja anêm biŋ ba odabêŋ yak waiŋ anêŋ maŋgayak takatu ba hamô pik ek malê nena anêŋ anôn bôk hayôk yôv ba usup esak donjom.” ¹⁹ Êŋ ma yani havalu anêŋ biŋ hayô pik ma hasup yak waiŋ anôn hathak donjom ba hatak halôk loŋ evak waiŋ anôn pesa ek neja anêŋ thôk. Loŋ êŋ ma Wapômbêŋ anêŋ loŋ lamanin. ²⁰ *Hamô malak bêŋ viyaiŋ ma evak yak waiŋ anôn pesa hamô loŋ evak pesa ba halom ba hale abyan. Ma avômalô iniŋ thalalen haŋgasô halôk pik ba hasuŋ aleba hayô bokhos abôlêk ma anêŋ bêŋ ma hatôm 300 kilomita.

* **14:14:** Dan 7:13 * **14:18:** Jol 3:13 * **14:20:** Ais 63:3; ALK 19:15

15

Malaij anêj daŋ

¹ Ma yahayê nômbithi bêj yaŋ hêk leŋ ba yahason kambom. Nôm êj ma aêntêk: aŋela bahenji ba lahavuju evaloŋ nôm malaij anêj daŋ bahenji ba lahavuju ek malê nena Wapômbêj anêj lamanij lêk anêj daŋ. ² Ma yahayê nômlate hatôm ŋgwêk ba thêthê mavi hatôm liyali ba eyelaŋ havin atum. Ma ñê takatu ba leŋinvidon ba miŋ etak iniŋ êvhavin ami ba intu êmô alim bomaŋ lôk anêj dahô atu ba epesaŋ lôk anêj athêj anêj lêlêyaŋ lu, thêlô imiŋ ŋgwêk daŋ ba ewa yeŋ gita atu ba Wapômbêj hêv hadêj thêlô. ³ *Ma êv Wapômbêj anêj anyô ku Mose lôk Boksipsip Nakaduŋ iniŋ yeŋ ba êv nena, “Anyô Bêj Wapômbêj Lôklokwaŋ Lôkthô anêj

Ôdôj,

hudum ku bêj ba intu yêlô asoŋ kambom.

Anêm kobom ma thêthôn ma avanôn.

O ma kiŋ atu ba hoyabiŋ nômkama sapêj hadêj môj anôn ba hi hayô wak nômbêj intu sapêj.

⁴ *O iyom ma mathen, aêj ba avômalô lôkthô nêmbô anêm athêj ba nêkô ek o.

Avômalô sapêj êyê anêm ku ma thêthôn ba intu thêlô tem nêlêm ek nêlêm yeŋ êndêj o.”

⁵ *Vêm ma yahayê hathak lojbô ma malak yeŋ anêj loj mathen anôn anêj leŋ hakyav. Wapômbêj anêj abô balabuŋ atu ba hêv hadêj Mose hêk loj êj. ⁶ Ma aŋela bahenji ba lahavuju

* **15:3:** Kis 15:1; Sng 111:2; 139:14; 145:17 * **15:4:** Sng 86:9; Jer 10:6-7 * **15:5:** Kis 38:21

takatu ba ewa malainj bahenji ba lahavuju takatu êlêm anêj unyak mathen kapô ba ele yainj. Thêlô iniñ sôp ma thapuk ba mabuñ mavi ba habi kêdêkêdê ma evanjin bokngôp gol hawê lawê iniñ bôm kabum. ⁷ Ma nô m lôkmala ayova takatu te hêv kabum gol bahenji ba lahavuju hadên anjela bahenji ba lahavuju takatu. Kabum takên ma Wapômbênj atu ba hamô lôkmala hatôm wak nômbênj intu sapên anêj lamanin halôk ba hayô abôlêk sinj. ⁸ *Ma Wapômbênj anêj lôkmanjin lôk anêj lôklokwanj anêj yova hava unyak mathen kapô sinj ba anyô late miñ hatôm imbitak êyô unyak mathen êj kapô ami endeba anjela bahenji ba lahavuju takatu iniñ malainj bahenji ba lahavuju takatu ende êndôk am.

16

Anjela engasô malainj hatôm bahenji ba lahavuju halôk pik

¹ Ma yahalanjô kaêk halêm anêj unyak mathen ba hanañ hadên anjela bahenji ba lahavuju takatu aêntêk, “Unu nonjasô Wapômbênj anêj lamanin atu ba hamô kabum bahenji ba lahavuju êndôk pik.”

² *Anjela môñ hi ma hanjasô anêj kabum halôk pik ba habitak palê bênj ba vovanj kambom ba hatêtô avômalô takatu ba ewa alim bomanj anêj lêlêyanj lôk êv yeñ hadên anêj dahô atu ba epesanj.

* **15:8:** 1Kinj 8:10-11; 2Sto 5:13-14; Ais 6:4 * **16:2:** Kis 9:10; ALK 13:12-17

³ *Ma aŋela te ju hi haŋgasô anêŋ kabum halôk ŋgwêk ba habitak hatôm anyô ŋama iniŋ thôk mandaliŋ. Ma nômkama takatu ba êmô ŋgwêk lôkthô ema.

⁴ Ma aŋela te lô haŋgasô anêŋ kabum halôk ŋaŋ bêŋbêŋ lôk ŋaŋ yaônena sapêŋ ba lôkthô ibitak thalaleŋ. ⁵ Ma yahalaŋô aŋela atu ba hayabiŋ ŋaŋ sapêŋ hanaŋ,

“O Anyô Mathen, lêk hômô ba bôk hômô. O ma anyô thêthôn ba intu anêm hudum abô ma thêthôn.

⁶ Thêlô bôk eŋgasô avômalô mathen lôk plopet iniŋ thalaleŋ, ba intu hôêv thalaleŋ ek thêlô ninum êtôm iniŋ kambom anêŋ viyaŋ.”

⁷ *Ma yahalaŋô abô te halêm anêŋ loŋ êbôk da ba hanaŋ nena,

“Intu êŋ, O Anyô Bêŋ Wapômbêŋ Lôklokwaŋ Lôkthô anêŋ Ôdôn, ba hoŋaŋô abô ba hôêv vovaŋ viyaŋ, êŋ ma thêthôn anôn.”

⁸ Ma aŋela te ayova haŋgasô anêŋ kabum halôk wak ma Wapômbêŋ hatak wak ek imbi lôklokwaŋ ba êmbôk avômalô êtôm atum hathaŋ i. ⁹ *Êŋ ma wak hathaŋ avômalô ba êyôk bubulik ba esokwaŋ Wapômbêŋ ek malê nena yani ma malaiŋ nômbêŋ êŋ anêŋ ôdôn. Ma doŋtom thêlô miŋ ele kapôlônŋiŋ liliŋ ba êv athêŋ lôkmaŋgiŋ hadêŋ yani ami.

¹⁰ *Ma aŋela te bahenŋvi haŋgasô anêŋ kabum halôk alim bomaŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô

* **16:3:** Kis 7:17-21 * **16:7:** Sng 19:9; ALK 15:3 * **16:9:** ALK 9:20-21 * **16:10:** Kis 10:22; Ais 8:21-22

ba momañiniŋ bêŋ hayô anêŋ loŋ lôkliŋyak. Êŋ ma avômalô ethaŋ dahalaŋiŋ ek malê nena vovaŋ kambom. ¹¹ Ma thêlô esokwaŋ Wapômbêŋ leŋ hathak vovaŋ lo palê, ma doŋtom miŋ ele kapôlôŋiŋ liliŋ ba esopa Wapômbêŋ ami.

¹² *Ma aŋela te baheŋvi ba lahavute haŋgasô anêŋ kabum halôk ɲaŋ bêŋ Yupletis ba ɲaŋ êŋ hamoma ek epesaŋ loŋôndê ek kiŋ takatu ba tem nêlêm anêŋ loŋ wak hathak. ¹³ Êŋ ma yahayê ŋgôk lelaik lokwaŋlô hatôm kôkwêk êlêm ele Wa bomaŋ bêŋ atu abôlêk lôk alim bomaŋ atu abôlêk ma plopet abôyaŋ atu abôlêk. ¹⁴ *Thêlô ma ŋgôk ba idum lavôŋiŋ lomaloma. Thêlô i ek nisup kiŋ sapêŋ esak doŋtom ek nijik vovak. Vovak êŋ tem imbitak êndêŋ Wapômbêŋ Lôklokwaŋ Anôŋ anêŋ waklavôŋ bêŋ.

¹⁵ *“Odaŋô! Tem yasôk ketheŋ êtôm anyô vani. Ôpatu ba hêv lêlê ba anêŋ sôp hamô haviŋ yani ma tem êmô mavi ek malê nena tem yani miŋ emben kôlôlôŋ ba mama ami.”

¹⁶ *Êŋ ma ŋgôk lô atu isup kiŋ sapêŋ ethak doŋtom halôk loŋ te atu ba elam hathak abô Hiblu nena Amagedoŋ.

¹⁷ Ma aŋela te baheŋvi ba lahavuju haŋgasô anêŋ kabum halôk leŋlêvôŋ ba kaêk bêŋ te halêm hale unyak mathêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô nena, “Lêk yôv!” ¹⁸ *Êŋ ma damak hêv ma kakalu hik ba pôk lôklala hayô hamô ba hayô hamô. Ma duviaŋ bêŋ te hayô ba miŋ bôk aêŋ habitak pik ami ek

* **16:12:** Ais 11:15 * **16:14:** ALK 19:19 * **16:15:** Mat 24:43-44; ALK 3:3 * **16:16:** Sek 12:11 * **16:18:** ALK 4:5; 8:5

malê nena duviaŋ êŋ ma hayôkwiŋ lôklokwaŋ kambom anôŋ. ¹⁹ *Ma malak bêŋ Babilon hapup hi ôdôŋ lô ma avômalô lodôŋlodôŋ iniŋ malak bêŋbêŋ êv yak. Wapômbêŋ lahabi malak bêŋ Babilon anêŋ sek ba intu hêv waiŋ laŋaŋa kambom hadêŋ yani. ²⁰ *Ma ŋgavithôm lôk dumlolê sapêŋ i ba mi. ²¹ *Ma ôthôm valokwaŋ hatôm ais halôk anêŋ leŋ ba hik avômalô. Ôthôm ais êŋ anêŋ malaiŋ ma hatôm 50 kilo. Ba intu avômalô esokwaŋ Wapômbêŋ hathak nôŋ malaiŋ êŋ ek malê nena nôŋ êŋ ma malaiŋ bomaŋ.

17

Avi lôk athêŋ hathak sek waliliŋ hawa vuli kambom

¹ *Ma aŋela bahenŋvi ba lahavuju takatu ba ewa kabum malaiŋ bahenŋvi ba lahavuju te halêm hadêŋ ya ma hanaŋ, “Ôlêm, tem yaŋgik avi lôk athêŋ hathak sek waliliŋ anêŋ vovaŋ atu ba tem enja anêŋ vuli thô êndêŋ o. Yani hayô hamô ŋaŋ bêŋ anôŋ vov. ² *Kiŋ pik ethak idum sek havinŋ yani ma avômalô pik inum anêŋ yak waiŋ sek havinŋ ba ibitak molo.”

³ *Vêm ma Lovak Mathenŋ hakôk ya liŋ ba aŋela êŋ hawa ya ba hi loŋ thiliv. Ma yahayê avi te hayô hamô alim bomaŋ thalaleŋ te. Abôma lomaloma hathak Wapômbêŋ hatêtô alim êŋ liŋkupik sapêŋ ma anêŋ wakadôk ma bahenŋvi ba lahavuju

* **16:19:** ALK 14:10 * **16:20:** ALK 6:14 * **16:21:** Kis 9:23-24;
 ALK 11:19 * **17:1:** Jer 51:12-13 * **17:2:** Ais 23:17; Jer 51:7;
 ALK 14:8 * **17:3:** ALK 13:1

ma yakik laumiŋ. ⁴ *Ma avi êŋ hapuk sôp bôsôk lôk thalaleŋ hatôm nê valu bêŋ ma evaŋgiŋ nôm kêdêkêdê epesaŋ hathak gol lôk valu kékêlô lôk kômkom. Yani havalonŋ tase gol ma nôm ôvathek lomaloma lôk anêŋ sek waliliŋ anêŋ lônŋgolônŋ halôk ba hayô siŋ. ⁵ Athêŋ loŋ kapô te ma eto hêk uvôv nena,

“Malak lôk athêŋ bêŋ Babilon,
avi sek waliliŋ iniŋ talêbô,
ma kobom ôvathek pik sapêŋ iniŋ talêbô.”

⁶ *Ma yahayê avi êŋ hanum nê matheŋ lôk nê takatu ba enaŋ abô avanônŋ hathak Yisu iniŋ thalaleŋ ba intu halo molo hatôm hanum waiŋ bêŋ anônŋ.

Yahayê yani ba yahasonŋ kambom. ⁷ *Êŋ ma aŋela hanaŋ hadêŋ ya aêntêk, “Aisê ka hoson kambom? Tem yanaŋ avi êŋ lôk alim bomaŋ lôk wakadôk bahenŋvi ba lahavuju lôk yakik laumiŋ takatu ba hawa yani anêŋ ôdônŋ bêŋ êndêŋ o. ⁸ *Alim bomaŋ atu ba hâyê ma bôk hamô ma lêk miŋ hamô ami ma tem etak Viv atu ba ni ek nimbuliŋ yani. Avômalô pik takatu ba iniŋ athêŋ miŋ hamô kapyia lôkmala hadêŋ sêbôk atu ba Wapômbêŋ miŋ hapesaŋ pik ami denaŋ, thêlô tem nêgê alim bomaŋ êŋ ba nesonŋ kambom ek malê nena yani bôk hama yôv.

⁹ “Nê lôk kauk ma tem neyala nôm êŋ anêŋ ôdônŋ ma aêntêk: Wakadôk bahenŋvi ba lahavuju êŋ ma hatôm dum bahenŋvi ba lahavuju atu ba avi êŋ hayô hamô loŋ. ¹⁰ Ma anêŋ ôdônŋ yaŋ nena kiŋ bahenŋvi

* **17:4:** Jer 51:7; ALK 18:16 * **17:6:** ALK 18:24; 19:2 * **17:7:** ALK 13:1 * **17:8:** Dan 12:1; ALK 11:7; 13:7

ba lahavuju, ba bahen̄vi bôk êv yak yôv, ma te êntêk hamô, ma te ma miŋ habitak ami denaŋ. Yani habitak ma tem êmô bidon̄na iyom. ¹¹ Ma alim bomaŋ atu ba bôk hamô ma lêk mi, yanida hatôm kiŋ te bahen̄vi ba lahavulô. Yani habitak anêŋ kiŋ bahen̄vi ba lahavuju takatu iniŋ. Ba tem ni ek nimbuliŋ yani.

¹² * “Yakik laumiŋ takatu ba hôyê ma kiŋ laumiŋ. Thêlô miŋ bôk ewa iniŋ athêŋ ami denaŋ, ma don̄tom thêlô tem neja athêŋ êtôm kiŋ imbiŋ alim bomaŋ êtôm wak te iyom. ¹³ Thêlô tem iniŋ auk don̄tom ma nênm̄ iniŋ lôklokwaŋ lôk iniŋ athêŋ êndêŋ alim bomaŋ. ¹⁴ Thêlô tem nijik vovak êndêŋ Boksipsip Nakaduŋ, ma Boksipsip Nakaduŋ tem êmô thêlô lu ek malê nena yani ma nê bêŋbêŋ iniŋ Anyô Bêŋ ma kiŋ iniŋ Kiŋ. Ma nê takatu ba bôk halam lôk hatak i yôv ba êvhaviŋ yani dedaŋ tem nênmô imbiŋ yani.”

¹⁵ Ma aŋela atu hanaŋ hadêŋ ya aêntêk, “Naŋ atu ba hôyê ma avi sek waliliŋ hayô hamô ma hatôm avômalô lodôŋlodôŋ lôk avômalô lubuŋlubuŋ lôk pik sapêŋ lôk abô sapêŋ. ¹⁶ *Yakik laumiŋ lôk alim bomaŋ atu ba hôyê, thêlô tem leŋiŋŋaŋa esak avi sek atu ma tem nimbuliŋ yani ba imiŋ kôlôlôŋ. Thêlô tem nejaŋ anêŋ vathiap ma nêmbôk yani esak atum. ¹⁷ Nôm êŋ habitak ek malê nena Wapômbêŋ da hatak anêŋ auk êŋ halôk thêlô kapôlôŋiŋ ek thêlô iniŋ auk don̄tom ba nênm̄ iniŋ loŋ lôkliŋyak êndêŋ alim bomaŋ ek nindum anêŋ ku atu ba yani lahaviŋ endeba Wapômbêŋ anêŋ abô sapêŋ injik

* **17:12:** Dan 7:7,24 * **17:16:** ALK 18:8

anôŋ am. ¹⁸ Ma avi atu ba hôyê ma malak lôk athêŋ bêŋ atu ba hayabiŋ kiŋ pik lôkthô.”

18

Babilon hêv yak

¹ Yôv ma yahayê aŋela yaŋ halôk ba halêm anêŋ malak leŋ ba anêŋ lôklokwaŋ bêŋ anôŋ ma anêŋ deda habi hayôhêk pik lôkthô. ² *Ma yani halam kaêk lôklala ba hanaŋ,

“Hêv yak, hêv yak, malak lôk athêŋ bêŋ Babilon hêv yak.

Loŋ êŋ lêk ŋgathiniŋ ba avômalô lêk mi ba ŋgôk lelaik lôk menak kambom lomaloma iyom êmô loŋ êŋ.

³ Ek malê nena Babilon ma hatôm avi sek te ba avômalô pik lôkthô inum anêŋ waiŋ lôklokwaŋ ba elo molo ba idum sek lomaloma.

Ma kiŋ pik lôkthô ethak idum sek haviŋ yani.

Avi êŋ hathak hêv iniŋ nômkama mavi bêŋ anôŋ vuli wak nômbêŋ intu sapêŋ ba intu pik iniŋ ŋê eyabiŋ nômkama ibitak ŋê lôk athêŋ bêŋ hathak valuselenŋ.”

⁴ *Ma yahalaŋô kaêk yaŋ halêm anêŋ leŋ ba hanaŋ,

“Yenaŋ avômalô, notak loŋ intu ma nôlêm yaiŋ ek miŋ nosopa anêŋ kobom kambom lôk noja anêŋ malaiŋ ami.

* **18:2:** Ais 13:21; 34:11-14; Jer 50:39; ALK 14:8

* **18:4:** Ais 48:20; Jer 50:8; 51:6,45; 2Ko 6:17

5 *Ek malê nena anêj sek lêk hatôm dumlolê daim te ba hi lej ba Wapômbêj miñ lapaliñ anêj kambom êj ami.

6 *Nônêm malaiñ êndêj yani êtôm atu ba bôk hêv hadêj avômalô vi, lôk nokapo vi êyômô loj imbiñ. Ma waiñ lôklokwañ atu ba bôk hangasô ek avômalô inum, ma nokapo vi êyômô loj imbiñ ek inum.

7 *Yani bôk habam i ba hamô lôk lamavi hathak anêj nômkama bêj anôj, êj ma nônêm vovañ lôk malaiñ êtôm sêbôk atu ba yani habam i.

Hatôm intu hanañ halôk yanida kapô nena, ‘Ya kwin ba yahamô loj neyabiñ avômalô. Ya miñ avi tôp ami ma miñ hatôm yandañ asêj malêj êtôm avi tôp ami ma mi.’

8 *Aêj ba malaiñ bêj lomaloma tem êpôm yani kethêj oyañ. Anyô Bêj Wapômbêj atu ba hadum abô ek yani ma lôklokwañ. Ba intu ñama lôk asêj ma bôm bêj tem êpôm yani ma atum tem esañ yani ba kabukla.”

9 * “Ma kiñ pik takatu ba bôk idum sek havin yani lôk êyô êmô anêj nômkama bêj anôj loj tem nêgê anêj atum yova ba nedañ asêj malêj esak yani. 10 Thêlô êkô hathak yani anêj vovañ ba imiñ daim ba elañ,

* **18:5:** Stt 18:20-21; Jer 51:9 * **18:6:** Sng 137:8; Jer 50:15,29;
 2Te 1:6 * **18:7:** Ais 47:7-9 * **18:8:** ALK 17:16 * **18:9:** Ese
 26:17; 27:30-35

“Ai, ai, malak lôk athêŋ bêŋ Babilon, o ma malak lôklokwaŋ.
Ma kethêŋ oyaŋ ma anêm sek anêŋ vovaŋ lêk hapôm o.’

11 * “Ma pik anêŋ ŋê eyabiŋ nômkama nêênêm vuli elañ asêŋ malêŋ bêŋ hathak yani ek malê nena anyô late miŋ hêv vuli thêlôninŋ nômkama hathak loŋbô ami. 12 *Thêlôninŋ nômkama ma gol lo seleva ma valu vuli bêŋ lôk gwasuŋ ŋgwêk ma sôp kêkêlô lôk sôp bôsôk ma sôp thalaleŋ lôk sôp mavi anôŋ haviŋ lôk alokwaŋ ôv mavi lomaloma lôk nômkama lomaloma epesaŋ hathak bok elepaŋ yakik lo alokwaŋ valuselaŋ bêŋ lôk aeaŋ ma aeaŋ mayav lôk valu kêdêkêdê bêŋbêŋ atu ba ethak elav unyak mavi hathak 13 lôk kamuŋ vasiŋ mavi ma nôm ôv mavi ma nôm êbôk ba ôv mavi lôk nôm ôv mavi epesaŋ hathak alokwaŋ thôk lôk yak waiŋ lôk nôm lêŋlêŋ lo plawa êbôk polom lôk wit eyaŋ ma bokmaŋkao ma boksipsip ma bokhos lôk iniŋ yeŋ pik takatu ba êvôv lôk ŋê takatu ba êdô hamô ek nêênêm i vuli, thêlô ma ŋê lôk dahôlôninŋ.

14 “Ma ŋê eyabiŋ nômkama nêênêm vuli takêŋ tem nenaŋ nena, ‘Babilon, nôm takatu ba lemhaviŋ lêk êv i vê hêk o. Anêm nômkama mavi mavi lôk nômkama kêkêlô lôkthô lêk mi ba miŋ hatôm ôpôm i esak loŋbô ami.’

15 * “Ma ŋê takatu ba ewa valu bêŋ hathak nômkama takatu ba Babilon êv vuli ma tem nêkô ek anêŋ vovaŋ ba nimiŋ daïm 16 *ma nedaŋ asêŋ malêŋ nena,

* 18:11: Ese 27:36 * 18:12: Ese 27:12-13,22 * 18:15: Ese 27:31,36 * 18:16: ALK 17:4

“Ai, ai, malak lôk athêŋ bêŋ,
bôk ik kwêv kékêlô mavi, bôsôk lo thalalen,
ma ik lélêyan gol lôk valu mavi ma kômkom
hathak o,

¹⁷ *ma donjom nômkama kékêlô bêŋ êŋ lêk mi
kethen oyan!’

“Ma nê bêŋ yen ngwêk sapêŋ lôk nê ethak yen lôk
nê idum ku hamô yen lôk nê sapêŋ atu ba idum
ku valuseŋ hamô ngwêk tem nimin daim. ¹⁸ *Ma
nêgê anêŋ atum yova ba nedaŋ nena, ‘Malak alê
yan hatôm Babilon? Ma mi.’ ¹⁹ Thêlô ibi pik
anêŋ vonŋovan hayô hamô lenjinkadôk ba elan asêŋ
malêŋ nena,

“Ai, ai malak lôk athêŋ bêŋ. Yêlô atu ba awa yen
ngwêk bôk avôv valu bêŋ hêk yani hathak
anêŋ nômkama.

Ai, kethen oyan ma lêk ngathiniŋ.’

²⁰ *Nê len, lemimmavi esak malain atu ba hapôm
yani!

Avômalô mathen lôk aposel ma plopet, lemimmavi
anôŋ.

Yani bôk habulin môlô ba intu

Wapômbêŋ hêv vovan êŋ viyan hadêŋ yani.”

²¹ *Ma aŋela lôklokwan te hêv valu lônŋôlônŋ bo-
man te lin ba habi halôk ngwêk ba hanan,

“Malak lôk athêŋ bêŋ Babilon,
tem nimbi o lôk lenjimanin aêŋ iyom ba min
hatôm nêpôm o esak loŋbô ami.

* **18:17:** Ais 23:14; Ese 27:27-29 * **18:18:** Ese 27:32 * **18:20:**
Lo 32:43; Ais 44:23; Jer 51:48 * **18:21:** Jer 51:63-64; Ese 26:21

- 22 *Yerŋ belerŋ lôk yerŋ gita lo abinŋ ma lavuak tem miŋ hatôm nedarŋ esak loŋbô êmô o ami.
Lôk ñê takatu ba epesaŋ nômkama hatôm nêmo esak loŋbô ami.
Ma valu êpôpêk nôm ma tem miŋ pôk esak loŋbô ami.
- 23 *Atum lam te tem miŋ esaŋ deda esak loŋbô ami.
Anyô lo avi tem miŋ neja i esak loŋbô ami.
Anêm ñê ewa nômkama ek êv vuli bôk ewa athêŋ bêŋ hêk avômalô pik maleŋiŋ.
Oda hosau avômalô pik sapêŋ hathak anêm aloyak.
- 24 *Plopet lôk avômalô mathenŋ ma avômalô pik nômbêŋ atu ba bôk ik vônô,
êŋ ma oda honŋasô iniŋ thalalenŋ. Ba intu malaiŋ êŋ hapôm o.”

19

Avômalô leŋ êbô Wapômbêŋ anêŋ athêŋ

- ¹ Yôv ma yahalaŋô kaêk te hatôm avômalô bêŋ anôŋ voŋvoŋ anêŋ leŋ ba enaŋ,
“Aleluya!
Alalôaniŋ Wapômbêŋ iyom hatôm nêmo avômalô bulubiŋ,
ma yani ma lôklokwaŋ lôk athêŋ lôkmaŋgiŋ anêŋ alaŋ.
- ² *Ek malê nena yani halaŋô abô ba anêŋ abô ma avanôŋ ma thêthôŋ.

* **18:22:** Ais 24:8; Ese 26:13

* **18:23:** Jer 7:34; 16:9; 25:10

* **18:24:** Jer 51:49; ALK 17:6

* **19:2:** Lo 32:43; ALK 6:10

Yani hêv vovaŋ hadêŋ avi sek waliliŋ atu ba
hasau avômalô pik ek nindum kamboma lo-
maloma,
ma hik anêŋ nê ku leŋkadôk liŋ.”

³ Hathak loŋbô ma thêlô enaŋ,
“Aleluya!

Anêŋ atum yova hathak ba hi wak nômbêŋ intu
sapêŋ.”

⁴ Ma avaka 24 takatu lôk nôm lôkmala ayova atu
êv yak halôk biŋ ma êv yeŋ hadêŋ Wapômbêŋ atu
ba hamô anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô. Ba enaŋ,
“Avanôŋ. Aleluya!”

⁵ Ma abô halêm anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô ba
hanaŋ,

“Môlô atu ba Wapômbêŋ anêŋ nê ku
lôk nê takatu ba ôkô ek yani,
ma nê athêŋ yaô lôk athêŋ bêŋ,
môlô lôkthô nômbô alalôaniŋ Wapômbêŋ.”

⁶ *Ma yahalaŋô voŋvoŋ bêŋ hatôm avômalô
lubuŋlubuŋ hatôm ŋaŋ bêŋ halaŋ ba pôk ma hatôm
kakalu lôklokwaŋ hik hamiŋ ba halam,
“Aleluya,

lêk alalôaniŋ Anyô Bêŋ Wapômbêŋ Lôklokwaŋ
hayabiŋ nômkama lôkthô!

⁷ *Boksipsip Nakaduŋ anêŋ waklavôŋ enja avi lêk
halêm

ba yanavi lêk hapôpêk i yôv.

Ba intu alalô nambô i ba leŋiŋmavi ma nanêm
athêŋ lôkmaŋgiŋ êndêŋ yani.

⁸ Sôp kêkêlô thapuk mabuŋ mavi bôk êv yôv hadêŋ
avi êŋ ek ipuk.”

* 19:6: ALK 14:2 * 19:7: Ais 61:10; ALK 21:2

Sôp kékêlô thapuk anêᶇ ôdôᶇ nena avômalô mathen inij ku mavi.

⁹ *Ma aᶇela hanaᶇ hadêᶇ ya nena, “Oto aêntêk: Nê takatu ba bôk elam i yôv ek nêyô nejaᶇ Bok-sipsip Nakaduᶇ anêᶇ waklavôᶇ enja avi anêᶇ nôᶇm nêᶇmô lôk leᶇiᶇmavi.” Vêᶇ ma hanaᶇ hadêᶇ ya nena, “Êntêk ma Wapômbêᶇ anêᶇ abô avanôᶇ.”

¹⁰ *Ma yahêv yak hêk yani valuvi ek yanêᶇm yeᶇ êndêᶇ yani. Ma doᶇtom yani hanaᶇ hadêᶇ ya, “Dô! Ya anyô ku hatôm o lôk môlôviyaᶇ takatu ba ovaloᶇ abô atu ba Yisu hanaᶇ bêᶇ. Wapômbêᶇ hathak hêv abô hadêᶇ plopet ek nenaᶇ abô avanôᶇ esak Yisu. Ba intu nêᶇm yeᶇ êndêᶇ Wapômbêᶇ iyom.”

Anyô hayô hamô bokhos thapuk

¹¹ *Ma yahayê leᶇ hakyav ba bokhos thapuk te hamiᶇ. Ma ôpatu ba hayô hamô ba elam nena “Anyô Hasopa Anêᶇ Abô” ma “Anyô Abô Avanôᶇ”. Yani hathak hadum abô ba hik vovak thêthôᶇ iyom. ¹² *Yani madaluk hatôm atum dahalaᶇ, ma anêᶇ wakadôk ma kiᶇ inij kulun bêᶇ anôᶇ hamô. Athêᶇ te eto hêk yani ba anyô te miᶇ hayala ami, ma yanida iyom hayala. ¹³ *Yani hik kwêv daim te atu ba esoᶇ halôk thalaleᶇ. Yani anêᶇ athêᶇ nena, “Wapômbêᶇ Anêᶇ Abô”. ¹⁴ Ma ᶇê vovak anêᶇ leᶇ ipuk sôp thapuk mabuᶇ mavi kékêlô ba ethak bokhos thapuk ba esopa yani evenᶇ yam. ¹⁵ *Ma biᶇ vovak ma te hale yani abôlêk ek injik vovak

* **19:9:** Mat 22:2 * **19:10:** Ap 10:25-26; ALK 22:8-9 * **19:11:** Sng 96:13; Ais 11:4; ALK 1:5; 6:2 * **19:12:** Dan 10:6; ALK 1:14; 2:17 * **19:13:** Ais 63:1-3; Jon 1:1,14 * **19:15:** Sng 2:9; ALK 1:16; 14:20

êndêñ avômalô pik. Yani tem eyabiñ thêlô esak anêñ lôklokwanj lôk anêñ kôm aenj. Yani tem embak avômalô êtôm evak waiñ anôñ pesa ek malê nena Wapômbêñ Lôklokwanj lanjaña kambom. ¹⁶ *Ma anêñ kwêv daim anêñ vavunj ma eto athêñ hayôhêk aêntêk, “Kiñ iniñ Kiñ ma nê bêñbêñ iniñ Anyô Bêñ.”

¹⁷ *Ma yahayê anjela te hamiñ wak ba halam kaêk lôklala ba hanañ hadêñ menak nômbêñ atu ba eyovak evenj lenjêlvônj nena, “Wapômbêñ hapôpêk nômbêñ ba nôlêm nosak donjom ¹⁸ ek onjwanj kiñ lôk nê vovak laik ma nê lôklokwanj lo bokhos lôk nê takatu ba êyômô lôk avômalô lôkthô iniñ vathiap. Ma onjwanj nê takatu ba êmô alañsi vibinj lôk nê takatu ba alañsi mi ma nê bêñbêñ lôk nê yaônena iniñ vathiap.”

¹⁹ Ma yahayê alim bomañ atu lôk pik iniñ kiñ lôk iniñ nê vovak ethak donjom ek nijik vovak êndêñ bokhos anêñ alañ lôk anêñ nê vovak. ²⁰ *Ma evalonj alim bomañ lôk plopet abôyanj. Plopet abôyanj bôk hadum lavôñinj hathak alim bomañ anêñ lahavinj ba hasau avômalô takatu ba ewa alim bomañ anêñ lêlêyanj ba êv yenj hathak anêñ dahô atu ba epesanj. Êñ ma ibi plopet abôyanj lôk alim bomañ halôk atum kasukthôm atu ba hathañ hathak atum valu solpa. ²¹ Ma ik nê vovak vi atu ba êmô denañ vônô hathak binj vovak atu ba hale ôpatu ba hayô hamô bokhos abôlêk. Ma menak sapêñ eyañ iniñ vathiap ba lenjvihak.

20

* **19:16:** ALK 17:14 * **19:17:** Ese 39:17-20 * **19:20:** ALK 13:12-17; 20:10

Sadañ hamô koladôñ hatôm sondabêñ 1,000

¹ *Ma yahayê aņela te halôk anêñ malak leñ ba halêm. Yani hawa Viv abôlêk atu anêñ vovaleñ lôk havalon yak señ bêñ te hêk yani bañ. ²⁻³ *Ma havalon Wa bomañ bêñ atu loñ. Wa êñ ma umya bôsêbôk atu ba anêñ athêñ nena Sadañ, yani ma ñgôk iniñ anyô bêñ. Ba hakak va lo bañ loñ ba habi halôk Viv atu ma hik abôlêk siñ ma hakak loñ ba hamô hatôm sondabêñ 1,000 ek miñ yani esau avômalô pik esak loñbô ami endeba êtôm sondabêñ 1,000 atu anêñ dañ am. Vêm ma Wapômbêñ tem nêm yani ende yaiñ ba êmô bidonña iyom.

⁴ *Ma yahayê ñê bêñbêñ iniñ loñ eyabiñ avômalô lôk ñê takatu ba êmô loñ êñ ba Wapômbêñ hêv lôklokwañ hadêñ thêlô ek nedañô abô. Ma yahayê avômalô dahôlôñiñ takatu bôk enañ abô hathak Yisu lôk evalon Wapômbêñ anêñ abô loñ ba intu edabêñ leñselo kisi. Thêlô miñ êv yeñ hathak alim bomañ lôk anêñ dahô atu ba epesañ lôk miñ ewa anêñ lêlêyañ hêk luvôñiñ lôk baheniñ ami. Ma thêlô iviyô ba ewa lôkmala hathak loñbô ba eyabiñ pik haviñ Kilisi hatôm sondabêñ 1,000. ⁵ Waklavôñ êñ ma avômalô iviyô ba ewa lôkmala anêñ môñ. Ma ñê ñama vi ma tem miñ nimbiyô ami denañ endeba sondabêñ 1,000 atu anêñ dañ am. ⁶ *Ñê takatu ba iviyô ba ewa lôkmala hamôñ tem nêmô mavi lôk nêmô matheniñ. Ñama haveniñ yam miñ hatôm imbuliñ thêlô dokte ami, milôk. Ma tem nimbitak Wapômbêñ lo Kilisi iniñ ñê êbôk da ba neyabiñ pik imbiñ Kilisi êtôm sondabêñ 1,000.

* **20:1:** ALK 9:1 * **20:2-3:** Stt 3:1; ALK 12:9 * **20:4:** Dan 7:9,22,27; 1Ko 6:2; ALK 13:17 * **20:6:** ALK 1:6

Sadaŋ hêv yak

⁷ Sondabêŋ 1,000 anêŋ daŋ, ma tem nedate koladôŋ abôlêk vê ek Sadaŋ ende yaŋ. ⁸ *Ma yani tem ni pik sapêŋ ek esau avômalô lodôŋlodôŋ ek isup i esak doŋtom ek nijik vovak. Thêlô hatôm thathe ŋgwêk ba thêlônŋŋ athêŋ nena Gok lo Magok.

⁹ *Ma Sadaŋ lôk anêŋ nê vovak i pik sapêŋ ba ekalabu avômalô mathenŋ hêk malak atu ba Wapômbêŋ lahaviŋ siŋ. Ma doŋtom atum halôk anêŋ leŋ ba hathaŋ i thô. ¹⁰ *Êŋ ma ibi Sadaŋ atu ba bôk hasau avômalô halôk kasukthôm atu ba hathaŋ hathak atum valu solpa. Loŋ êŋ bôk ibi alim bomaŋ lôk plopet abôyaŋ halôk yôv. Thêlô tem neja vovaŋ êtôm wak lo bôlôvôŋ nômbêŋ intu sapêŋ.

Anyô Bêŋ hadum abô

¹¹ Ma yahayê Anyô Bêŋ hayô hamô anêŋ balê kiŋ thapuk mavi atu ba hathak hamô ek hayabiŋ avômalô pik sapêŋ. Ma pik lo leŋ êsôv ek yani ba i. Ba iniŋ loŋ mi. ¹² *Ma yahayê nê ŋama sapêŋ, nê lôk athêŋ bêŋ lôk nê athêŋ mi, imiŋ habobo Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô. Ma ekyav kapyia doho vê. Ma ewa kapyia yaŋda ba ekyav haviŋ ba kapyia êŋ ma kapyia lôkmala. Ma Anyô Bêŋ hadum abô hathak nê ŋama hathak iniŋ kobom takatu ba bôk eto hêk kapyia doho atu lêk ekyav hamôŋ. ¹³ *Ma ŋgwêk hêv nê ŋama takatu ba êmô

* **20:8:** Ese 38:2,9,15-16 * **20:9:** 2Kiŋ 1:10 * **20:10:** Sng 11:6; ALK 19:20; 21:8 * **20:12:** Dan 7:9-10; Mat 25:31-46; Ap 17:31; 2Ko 5:10; ALK 13:8 * **20:13:** Lom 2:6; 1Pi 1:17; ALK 2:23; 22:12

yani kapô ba i. Ma Njama lôk Njama iniŋ loŋ thai êv ñê ñama takatu ba êmô thai kapô ba i. Ma sapêŋ i ek Anyô Bêŋ indum abô esak thêlôniŋ kobom takatu ba bôk idum. ¹⁴ Ma Wapômbêŋ habi kobom Njama lôk Njama iniŋ loŋ halôk atum atu ba hathaŋ hêk hatôm kasukthôm. Atum kasukthôm êŋ ma ñama haveŋ yam. ¹⁵ Avômalô takatu ba miŋ êpôm iniŋ athêŋ hêk kapyia lôkmala atu ami ma ibi thêlô halôk atum kasukthôm êŋ.

21

Jelusalem lukmuk

¹ *Ma yahayê pik lo leŋ bô ele i liliŋ ma pik lo leŋ lukmuk ibitak êk. Ma ñgwêk mi havinŋ.

² *Ma yahayê unyak mathenŋ Jelusalem lukmuk halêm anêŋ Wapômbêŋ anêŋ leŋ ba epesaŋ yani hatôm avi hik nômkama mavi ek enja anyô. ³ *Ma yahalaŋô abô bêŋ halêm anêŋ Anyô Bêŋ anêŋ loŋ hayabiŋ avômalô ba hanaŋ nena, “Lêk Wapômbêŋ hamô havinŋ avômalô ba tem yani êmô imbiŋ thêlô. Tem thêlô nimbitak yani anêŋ avômalô ma Wapômbêŋ da tem êmô imbiŋ thêlô ba imbitak thêlôniŋ Wapômbêŋ. ⁴ *Yani tem esav thêlô maleŋiŋ thôk sapêŋ vê. Ba ñama lo asêŋ malêŋ ma kapôlôŋiŋ malaiŋ lôk vovaŋ tem miŋ êmô ami ma mi ek malê nena kobom bô takêŋ lêk hi ba mi.”

⁵ *Ma ôpatu ba hamô loŋ hayabiŋ avômalô hanaŋ nena, “Ondaŋô! Yahapesaŋ nômkama sapêŋ

* **21:1:** Ais 65:17; 2Pi 3:13 * **21:2:** Ais 52:1; 61:10; Hib 11:16;

12:22; ALK 3:12 * **21:3:** Wkp 26:11-12; Ese 37:27; Sek 2:10; 2Ko

6:16 * **21:4:** Ais 35:10; 65:19; ALK 7:17 * **21:5:** 2Ko 5:17

habitak lukmuk!” Êŋ ma yani hanaŋ nena, “Abô êntêk ma abô avanôŋ ek avômalô nênmimbiŋ ba intu oto êndôk kapya.”

⁶*Ma yani hanaŋ hadêŋ ya, “Lêk yôv! Ya anyô môŋ lôk haveŋ yam haveŋ. Môŋ anôŋ ma yahamô ma nômkama sapêŋ anêŋ daŋ ma tem yamô aêŋ iyom. Avômalô lôkthô atu ba ethakmuninŋ ma tem yanêm ŋaŋ atu ba hêv lôkmala anêŋ onaŋ ek ninum ma anêŋ vuli mi. ⁷*Ôpatu ba lavidonŋ ba miŋ hêv yak ami ma tem enja nômkama takêntêk. Lôk tem yambitak anêŋ Wapômbêŋ ma yani imbitak yenaŋ okna. ⁸*Ma donŋtom ŋê êkô ba etak iniŋ êvhaviŋ lôk ŋê êvhaviŋ ami ma ŋê idum sek ôvathek anôŋ lôk ŋê ik anyô vônô lôk ŋê idum sek walilinŋ ma ŋê siniŋ ma ŋê êvhaviŋ ŋgôk lôk ŋê abôyaŋ, thêlô sapêŋ tem ini atum kasukthôm atu ba hathaŋ hathak valu vovaŋ solpa. Êŋ ma ŋama yaŋ haveŋ yam.”

⁹Ma aŋela bahenŋvi ba lahavuju takatu ba bôk ewa kabum malaiŋ bêŋ anêŋ daŋ bahenŋvi ba lahavuju takatu te halêm hanaŋ hadêŋ ya nena, “Ôlêm ek yaŋgik avi lukmuk atu ba Boksipsip Nakaduŋ tem enja thô êndêŋ o.” ¹⁰*Êŋ ma Lovak Mathenŋ hakôk ya liŋ ba aŋela atu hawa ya ba hi dumlolê daim bêŋ te ma hik unyak mathenŋ Jelusalem atu ba hamô haveŋ Wapômbêŋ halôk ba halêm thô hadêŋ ya. ¹¹*Malak êŋ habi Wapômbêŋ anêŋ deda lôkmaŋgiŋ loŋ. Ma habi kêdêkêdê hatôm valu mavi anôŋ te anêŋ athêŋ nena jaspa ba

* **21:6:** Ais 55:1; Jer 2:13; Jon 7:37; ALK 1:8,17; 22:17 * **21:7:** 2Sml 7:14; 1Sto 17:13; Sng 89:26-27 * **21:8:** Mat 25:41; ALK 20:15; 22:15 * **21:10:** Ese 40:2 * **21:11:** Ais 60:1-2,19

mabuŋ anôŋ hatôm liyali. ¹² *Ma anêŋ badêŋ ma lôklokwanŋ ba daim kambom lôk abôlêk laumiŋ ba lahavuju. Ma aŋela laumiŋ ba lahavuju eyabiŋ badêŋ abôlêk tomtom. Ma Islael iniŋ ôdôŋ laumiŋ ba lahavuju iniŋ athêŋ eto hêk badêŋ abôlêk takêŋ tomtom. ¹³ Badêŋ abôlêk lokwanlô hêk loŋ wak hathak, ma lô hêk loŋ wak halók ma lô hêk vi ba vi. ¹⁴ Ma badêŋ anêŋ landiŋ ma valu laumiŋ ba lahavuju hamiŋ ba Boksipsip Nakaduŋ anêŋ aposel laumiŋ ba lahavuju iniŋ athêŋ hayôhêk.

¹⁵ *Ma aŋela atu ba hanaŋ abô haviŋ ya hawa kôm êv dôŋ epesaŋ hathak gol ek nêŋ dôŋ ek malak anêŋ daim lôk anêŋ badêŋ lôk anêŋ abôlêk. ¹⁶ Ma malak êŋ anêŋ daim lôk bidonŋ hatôm donŋtom iyom. Ma aŋela hawa anêŋ kôm ba hêv dôŋ hathak malak anêŋ daim ba bidonŋ ba tibum sapêŋ ma lôkthô hatôm 12,000 stadia.* ¹⁷ Ma aŋela hêv dôŋ hathak malak anêŋ badêŋ ba anêŋ valaluk ma hatôm 144 kubit. Dôŋ êŋ ma aŋela anêŋ ma donŋtom anyô iniŋ dôŋ ma aêŋ iyom.* ¹⁸ *Malak anêŋ badêŋ epesaŋ hathak valu anêŋ athêŋ jaspâ, ma malak lôkthô epesaŋ hathak gol atu ba mabuŋ anôŋ hatôm liyali. ¹⁹ Ma malak anêŋ badêŋ landiŋ ma valu bêŋbêŋ ba epesaŋ hathak valu lêlêyaŋ mavi mavi. Valu môŋ ma thalalenŋ mabômabô ba anêŋ athêŋ nena jaspâ, ma valu havenŋ yam ma bôsôk ba anêŋ athêŋ nena sapaia, ma valu te lô ma lêlêyaŋ thapuk ba anêŋ athêŋ nena aget, ma valu te ayova ma sanŋek ba anêŋ athêŋ nena emelal, ²⁰ ma valu te

* **21:12:** Ese 48:30-35 * **21:15:** Ese 40:3; ALK 11:1 * **21:16:**

12,000 stadia ma hatôm 2,200 kilomita. * **21:17:** 144 kubit ma

hatôm 65 mita. * **21:18:** Ais 54:11-12

bahen̄vi anêŋ lêlêyan̄ ma thalalen̄ ba anêŋ athên̄ nena sadonikis, ma valu bahen̄vi ba lahavute ma thalalen̄ ba anêŋ athên̄ nena konilian, ma valu bahen̄vi ba lahavuju ma mayav ba anêŋ athên̄ nena klisolait, ma valu bahen̄vi ba lahavulô ma bôsôk ba anêŋ athên̄ nena belil, ma valu bahen̄vi ba lahavuva ma thalalen̄ hayavônô ba anêŋ athên̄ nena topas, ma valu laumiŋ ma thapuk ba anêŋ athên̄ nena klisoples, ma valu laumiŋ ba lahavute ma bôsôk ba anêŋ athên̄ nena haiasin ma valu laumiŋ ba lahavuju ma bôsôk mabô ba anêŋ athên̄ nena ametis. Thêlô epesan̄ badên̄ anêŋ landiŋ hathak valu mavi takên̄. ²¹ Ma badên̄ abôlêk laumiŋ ba lahavuju tomtom ma epesan̄ hathak gwasuŋ thapuk dôŋdôŋ mavi te anêŋ ŋgwêk. Ma malak anêŋ loŋôndê ma epesan̄ hathak gol mabun̄ hatôm liyali thapuk anôŋ.

²² Ma Anyô Bêŋ Wapômbên̄ Lôklokwan̄ Lôkthô anêŋ Ôdôŋ lôk Boksipsip Nakaduŋ thaيدا intu loŋ êŋ anêŋ unyak mathen̄ ba intu miŋ yahayê unyak mathen̄ yan̄ ami. ²³ *Ma malak êŋ ma Wapômbên̄ anêŋ deda lôkman̄giŋ habi hayô hêk ma Boksipsip Nakaduŋ hatôm anêŋ atum lam. Aên̄ ba intu wak lo ayôŋ miŋ ibi ami. ²⁴ *Avômalô pik sapên̄ tem nember̄ malak êŋ anêŋ deda. Ma pik iniŋ kiŋ lôkthô tem neja iniŋ athên̄ lôkman̄giŋ ba ini loŋ êŋ. ²⁵ *Bôlôvôn̄ tem ênjêk loŋ êŋ ami ba intu badên̄ abôlêk tem abyan̄ iyom. ²⁶ Ma avômalô sapên̄ iniŋ nômkama lôkman̄giŋ lomaloma lôk athên̄ bên̄ tem

* **21:23:** Ais 60:19-20; ALK 22:5 * **21:24:** Ais 60:3,5 * **21:25:** Ais 60:11

neja ba ini loŋ êŋ. ²⁷ *Ma donjom nôŋ lelaik lôk nê idum kobom ôvathék lôk nê enaŋ abôyaŋ miŋ hatôm nêyô malak êŋ kapô ami. Mi, nê takatu ba iniŋ athêŋ hêk Boksipsip Nakaduŋ anêŋ kapya lôkmala iyom hatôm nêyô malak êŋ.

22

Nyaŋ lôk alokwaŋ atu êv lôkmala

¹ *Êŋ ma aŋela hik nyaŋ atu ba hêv lôkmala thô hadêŋ ya. Nyaŋ êŋ ma mabuŋ hatôm liyali ma anêŋ onan hêk Wapômbêŋ lo Boksipsip Nakaduŋ iniŋ loŋ eyabiŋ avômalô. ² *Ma nyaŋ êŋ halaŋ hasopa malak êŋ anêŋ loŋôndê bêŋ malêvôŋ. Nyaŋ êŋ anêŋ daŋ luvi ma alokwaŋ atu ba hêv lôkmala hamiŋ ba hik anêŋ va hatôm ayôŋ lôkthô. Sondabêŋ te ma hik anôŋ hatôm bôlôŋ laumiŋ ba lahavuju. Ma anêŋ nyaŋ hathak hadum avômalô lodôŋlodôŋ sapêŋ iniŋ lijiŋ mavi. ³ Ma malaiŋ atu ba bôk hapôm pik sapêŋ hadêŋ bôsêbôk ba Adam lo Ewa idum kambom ba êv yak ma tem miŋ imbitak esak loŋbô ami.

Wapômbêŋ lôk Boksipsip Nakaduŋ iniŋ loŋ eyabiŋ avômalô hamô loŋ êŋ ba anêŋ nê ku tem nênem yeŋ êndêŋ yani. ⁴ *Tem thêlô nêgê yani thohavloma lôk anêŋ athêŋ ênjêk thêlô luvôŋiŋ. ⁵ *Bôlôvôŋ mi hêk loŋ êŋ ek malê nena Anyô Bêŋ Wapômbêŋ da hamô hatôm thêlôniŋ deda. Aêŋ ba atum lam lôk wak iniŋ ku mi. Ma wak nômbêŋ intu

* **21:27:** Ais 52:1; Ese 44:9; 1Ko 6:9-10 * **22:1:** Ese 47:1

* **22:2:** Stt 2:9; Ese 47:12; Jol 3:18; Sek 14:8 * **22:4:** Mat 5:8;

ALK 3:12 * **22:5:** Dan 7:18,27; ALK 5:10; 20:6; 21:23,25

sapêŋ ma avômalô loŋ êŋ tem nêmo êtôm kiŋ ba neyabiŋ loŋ êŋ.

Yisu tem êlêm kethen

⁶ *Ma aŋela hanaŋ hadêŋ ya, “Abô takêntêk ma abô avanôŋ ek nênemimbiŋ. Ma Anyô Bêŋ Wapômbêŋ atu ba hêv anêŋ Lovak Mathen hadêŋ anêŋ plopet, yani hêv anêŋ aŋela ek injik nômo atu ba tem imbitak kethen thô êndêŋ anêŋ avômalô ku.”

⁷ *Ma Yisu hanaŋ nena, “Odaŋô! Tem yasôk kethen. Ba ôpatu ba hêvhaviŋ abô plopet takatu ba hêk kapya êntêk êŋ, yani êŋ êmo mavi.”

⁸ *Ya ma Jon atu ba yahalaŋô lôk yahayê nômo takêntêk. Ma yahalaŋô lôk yahayê yôv, ma yahêv yak halôk hêk aŋela atu ba hik nômo takêŋ thô hadêŋ ya valuvi ek yanêmo yen êndêŋ yani. ⁹ Ma doŋtom yani hanaŋ hadêŋ ya, “Dô! Ya anyô ku haviŋ o lôk môlôviyaŋ plopet lôk avômalô lôkthô atu ba esopa kapya êntêk anêŋ abô. Nêmo yen êndêŋ Wapômbêŋ iyom.”

¹⁰ Ma yani hanaŋ hadêŋ ya nena, “Waklavôŋ lêk habobo ba miŋ umbuŋ abô plopet takatu ba hêk kapya êntêk ênjêk loŋ kapô ami. ¹¹ *Ôpatu ba hadum kambom, yani tem indum kambom thêthô. Ma ôpatu ba hadum kobom lelaik, yani tem indum kobom lelaik thêthô. Ma ôpatu ba hadum kobom thêthôn, yani tem indum kobom thêthôn thêthô. Ma ôpatu ba hamô mathen, yani tem êmo mathen thêthô.”

* 22:6: ALK 1:1 * 22:7: ALK 1:3 * 22:8: ALK 19:10

* 22:11: Dan 12:10

12 *Ma Yisu hanaŋ nena, “Odaŋô! Tem yasôk kethen ba yanêm vuli viyan êndên avômalô sapên étôm nômkama takatu ba idum. 13 *Ya anyô môn ba anyô haveŋ yam haviŋ. Môn anôn ma yahamô ma nômkama sapên anên daŋ ma tem yamô aên iyom. Ya ma nômkama sapên anên ôdôn lôk nômkama sapên anên daŋ. 14 *Nê takatu ba ithik iniŋ sôp ma nê mô mavi ek malê nena thêlô hatôm nejaŋ alokwaŋ atu ba hêv lôkmala anên va ma nimbital nêyô malak anên badên abôlêk ba ini kapô. 15 Ma donŋtom nê takatu ba iniŋ kobom hatôm avuŋ lôk nê siniŋ lôk nê sek lôk nê ik anyô vônô lôk nê êvhaviŋ ngôk lôk nê leniŋhaviŋ nenaŋ abôyaŋ ba idum hi thêthô, thêlô sapên tem nê mô malak ên anên badên viyaiŋ.

16 *“Ya ma Yisu. Yahêv yenaŋ aŋela ek nêmkama abô êntêk êndên môlô ek avômalô ôdôn takatu ba êvhaviŋ. Ya ma Devit anên ôdôn anên su lukmuk lôk anên lim. Ya ma vuliŋ damiŋ atu ba habi deda bêŋ.”

17 *Ma Lovak Mathen lôk Boksipsip Nakaduŋ anên avi lukmuk atu ba tem thai neja i enaŋ nena, “Ôlêm.”

Ma avômalô takatu ba elanô abô êntêk ma lôkthô enaŋ nena, “Ôlêm.”

Opalêla takatu ba ethakmuniŋ ma nêlêm. Ma thêlô leniŋhaviŋ ninum ŋaŋ atu ba hêv lôkmala ma nêlêm ninum ŋaŋ lôkmala atu ba anên vuli mi.

* 22:12: Ais 40:10; Jer 17:10; ALK 2:23 * 22:13: Ais 44:6; ALK 1:8,17; 21:6 * 22:14: Stt 2:9; 3:22 * 22:16: Nam 24:17; Ais 11:1,10; Lom 1:3; ALK 2:28; 5:5 * 22:17: Ais 55:1; ALK 21:6

Jon hanaŋ abô balabuŋ

¹⁸*Yahanaŋ lôklokwaŋ hadêŋ avômalô lôkthô atu ba elanô abô plopet takatu ba hêk kapya êntêk nena anyô te hatak abô yaŋda hayôhêk kapya êntêk loŋ, ma tem Wapômbêŋ nêŋ malaiŋ atu ba hêk kapya êntêk viyaŋ êndêŋ yani. ¹⁹Ma aêŋ iyom ma anyôla hêv abô plopet bute vê hêk kapya êntêk, ma Wapômbêŋ tem nêŋ yani vê ênjêk alokwaŋ atu ba hêv lôkmala anêŋ va lôk unyak mathenŋ atu ba enaŋ hêk kapya êntêk.

²⁰*Yisu da hik abô takêŋ loŋ nena, “Avanôŋ biŋ, tem yasôk kethenŋ.”

Anyô Bêŋ Yisu ôlêm! Avanôŋ.

²¹Anyô Bêŋ Yisu anêŋ wapôm êmô imbiŋ avômalô mathenŋ lôkthô. Avanôŋ.

* **22:18:** Lo 4:2; 12:32 * **22:20:** Mat 24:30-31; 1Ko 16:22

Wapômbêŋ Anêŋ Abô Mathen
The New Testament in the Malei-Hote Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Maei-Hote long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. and The Malê people

Language: Hotê-Malê (Malei-Hote)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: The Malê people

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c8e90bc3-6cab-57b1-9a48-04f5f30fe59a